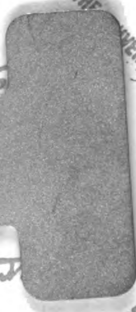
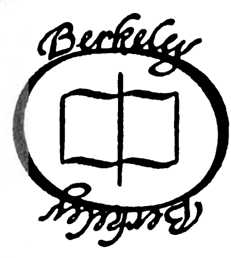
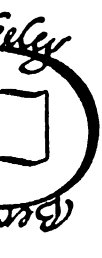
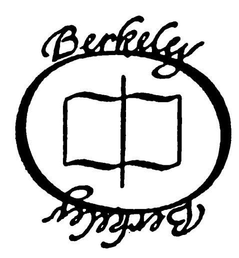

UC-NRLF
B 4 134 431

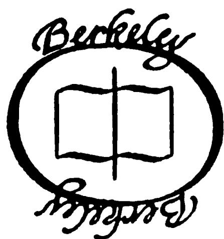
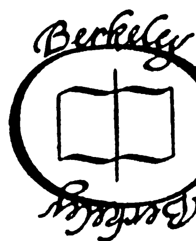
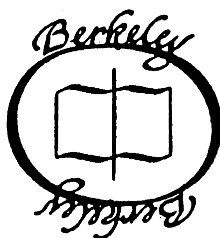
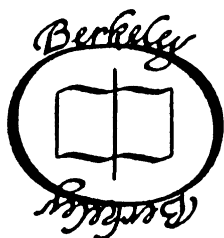
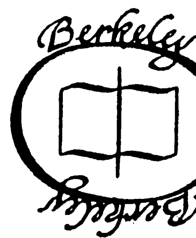
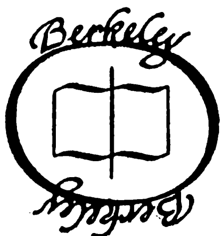
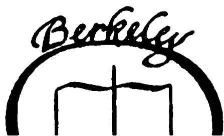
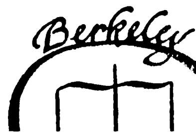

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Berkeley

CANSONS
DE LA TERRA

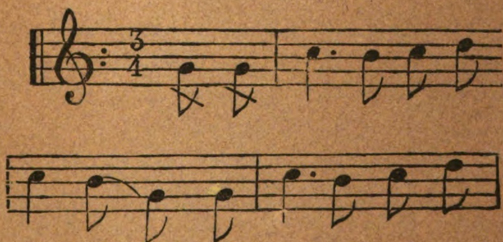
CANTS POPULARS CATALANS

COL-LECCIÓ PREMIADA EN LA EXPOSICIÓ DE VIENA DE 1873
y publicada

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

VOLUM QUART.

BARCELONA.
Dª ALVAR VERDAGUER,
RAMBLA DAVANT DEL LICEO, N. 5.

PARIS.
MAISONNEUVE & C.e,
QUAI VOLTAIRE, 5.

CANSONS DE LA TERRA.

IV.

ALTRAS OBRAS DEL MATEIX AUTOR.

La Panolla, rondallas, quentos y novelas.

La Masía dels amors, poema en XII cants, 2.ª edició.

Lo llibre dels ángels, en vers 2.ª »

Ecos catalans.

Lo llibre dels poetas, cansoner.

Lo llibre dels noys, en vers.

Las set baladas.

Alazarch.

Cansons de la terra (cants populars catalans), I, II y III.

Calendari catalá (del any 1865 al 1874).

Ausias March, reimpressió de las obras d' est poeta. (S' es acabada la edició).

Lo coronel d' Anjou, novela.

Lo llibre de les dones de Jaume Roig (poeta del segle XV).

Jardinet d' orats, fragment d' un manuscrit (segle XV).

Las venjansas del rey Pere.

Lo brot d' achs, aplech de poesías.

Flors y violas, » » » premiadas.

Lo llibre dels cants, (traducció de A. Trueba.)

Mireya, traducció del poema de Mistral (acabantse la edició).

Gay saber, periódich literari (anys 1867 y 68).

Bach de Roda, drama en tres actes.

La creu de plata, » » » »

Miquel Rius, » » » »

Las malas llengas, comedia en tres actes.

Qui s' espera 's desespera, monólech.

CANSONS
DE LA TERRA

CANTS POPULARS CATALANS

COL-LECCIÓ PREMIADA EN LA EXPOSICIÓ DE VIENA DE 1873
y publicada

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

VOLUM QÜART.

BARCELONA.
Dª ALVAR VERDAGUER,
RAMBLA DAVANT DEL LICEO, N. 5.

PARIS.
MAISONNEUVE & C.e,
QUAI VOLTAIRE, 5.

1874

Barcelona: Estampa d' El Porvenir, carrer dels Tallers, 51 1874.

Mes que no siga sino per regraciar als que duts de son amor á la terra nos han ajudat á tirar endavant eix travall tan aspre com agradòs, que anys fa havem emprés, agafem avuy la ploma. Des que varem comensar la tasca fou nostre desig cercar tots aquells elements que á millor fi poguessen conduhir nostra empresa, y ab aquest pensament demanarem ajuda á tots aquells amichs nostres qu' amor á las cosas de la terra havian demostrat tindre. No 'ns desohiren, y la major part espigolant d' açí y d' allá, de bon grat y ab profit nos aydaren á fer la garba. Aixis havem pogut fer en menys temps y ab mes seguretat, y sobre tot ab abundó de variants, lo que tal volta d' altra manera mes dificil nos fora estat de lograr. Rebin donchs tots los que motivan aquestas ratllas *, aquí publicament las pus corals mercès de part nostra, y estigan en la cre-

* Referéixse lo col-lector per la part literaria als senyors: Antoni Careta, Francesch Ubach, Francisco Maspons, María de Bell-lloch, Joan Sitjar, Ramon Picó, Francesch Masferrer, Pere de Rosselló, Joseph Roca y Roca y alguns altres.

Y als senyors: Joan Carreras, Joseph Saltó, Joan Tolosa, A. Verdaguer, I. Ferrando, J. Pirozzini, C. Candi, Francisco Vidal, etc., per la part qu' han pres en la copia y armonisació de las melodías.

ensa de que será per naltres recort d' agrahiment lo travall qu' han esmersat en la colaboració mes ó menys directa en las *Cansons*, proporcionant-nos variants y versions de la major part dels cants que forman nostra col-lecció. També agrahim la bona voluntat ab que la han jutjat revistas estrangeras y en especial la *Revue d'histoire et de littérature* que va dedicar un nou y laudatori article al volum ters * publicat ara fa dos anys.
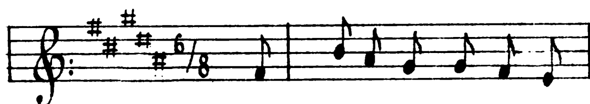
Causas esclusivament catalanistas motivaren l' envío á la *Exposició Universal de Viena* de las *Cansons de la terra*, y nos ha donat un plaher vertader (no volem amagarho), lo veure premiat en aquell universal certámen la nostra obra; y 'ns ne havem alegrat, no perque sia un travall fet per nosaltres, sino per ser catalá 'l llivre que ha merescut tan exemplar distinció.

Novembre de 1873.

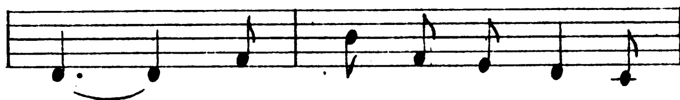
* Firma l' article Mr. Alfred Morel-Fatio.

LO CANT DELS AUCELLS.

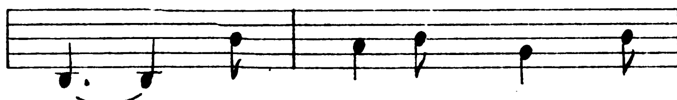
(CANSÓ DE NADAL).

Al ve-u-re des- pun-

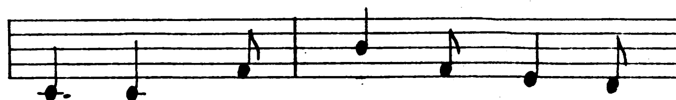
tar lo ma - jor llu- mi-

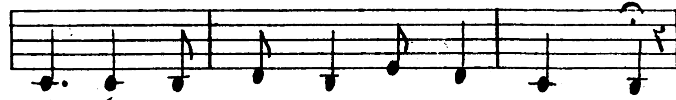
nar en la nit mes dit-

xo - sa los au - ce - llets can-

tant á fes - te - jar - lo

van ab sa - veu me - lin - dro - sa.

Al veure despuntar
lo major lluminar
en la nit mes ditxosa,
los aucellets cantant
á festejarlo van
ab sa veu melindrosa.

L' áliga imperial
va per los ayres volant
cantant ab melodía
dihent:—Jesús es nat
per traurens de pecat
y darnos alegría.—

Responli lo pardal:
—Esta nit es Nadal;
es nit de gran contento.—
Lo verdum y 'l lluhè'
diuhen cantant tambè:
—Oh, qu' alegría sento!—

Cantava 'l passarell:
—Oh, qu' hermòs y qué bell
es l' infant de María!
Y lo alegre tort:
—Vensuda n' es la Mort,
ja naix la Vida mia.—

Cantava 'l rossinyol:
—Hermòs es com un sol,

brillant con una estrella.—
La cotxa y lo bitxach
festejan al manyach
y á sa Mare donzella.

Cantava 'l reyatò
per gloria del Senyò'
inflant ab bisarría.
Lo canari segueix,
la música pareix
del cel gran melodía.

Cantava 'l cotoliu:
—Aucells, veniu, veniu
á festejar l' Aurora.—
Y la merla xiulant
anava festejant
á la millor Senyora.

L' estibarola diu:
—No es hivern, ni es istiu,
sino qu' es primavera;
perque ha nat una flor
que per tot dòna olor
en lo cel y la terra.—

Cantava 'l francolí:
—Aucells, ¿quí vol vení'
á glosar melodía?
á veure 'l gran Senyor
ab son gran resplandor
dintre d' una establía?—

Cantava lo puput:
—Esta nit ha vingut
lo Rey del cel y terra.—

La tórtora y colom
admiran á tothom
cantant sense tristesa.

Pigots y borroners
se 'n pujan pèls fruyters
cantant ab alegría.
La guatlla y lo cucut
molt de lluny han vingut
per contemplá' al Messías.

Cantava la perdiu:
—Me 'n vaig á fer lo niu
dins d' aquella establía,
pera veure lo infant
com está tremolant
en brassos de María.—

La garsa, griva y gaig
diuhen:—Ja ve 'l maig.—
Respon la cadarnera:
Tot arbre reverdeix,
tota planta floreix
com si fos primavera.

Cantava lo pinsá:
—Gloria avuy, festa demá;
sento gran alegría,
de veure lo diamant
tan hermòs y brillant
als brassos de María.—

Lo xot y lo mussol
al veure eixí' lo sol
confusos se retiran.
Lo gamarús y duch

diuhen:—Mirar no puch:
los resplandors m' admiran.—

NOTAS.

A n' aquesta cansó s' hi sol afegir una cua que 'ns fa sospitar la existencia de una parodia de la mateixa. Veuse 'n aquí un parell de coblas:

Los pagos indians
desplegan tafetans
pintats de mil maneras;
pero en sortint del Born
los portan dret al forn
ab unas greixoneras.

Las gallinas y galls
tenen grossos travalls,
los tremolan las crestas;
los ánechs y capons,
becadas y tudons
temen aqueixas festas.

La perdiu en un plat
es menjar delicat
ab la taronja y pebre,
puix tot ha d' ajudar
á mes solemnizar
al *niño* del pessebre.

Podriam donar moltas variants: emperó la lletra no s' ho val. Lo que tè realment valor, es la tonada. Potser es una de las mes bellas y al ensemps mes original.

LO RESCAT.

Volta barqueta,
voltarás ma,
veurás la platja
que llunyantse va.
—¿ Me durás en terra hont lo meu pare está?
Mon pare, lo meu pare
moros me venen, sò per vendre encara,
¿com no 'm qüitáu?
—¿ Ma filla, per quant anau?
—Per cent escuts
vostra seria.
—Ma filla, per cent menuts
no 'us quitaria.

—

Volta barqueta
voltarás má
veurás la platja
que llunyantse va.
—¿Me durás en terra hont la mia está?
Mare, la mia mare
moros me venen, sò per vendre encara,
¿com no 'm quitáu?
—Ma filla, per quant anau?
—Per cent escuts
vostra seria.
—Ma filla, per cent menuts
no 'us quitaria.

—

Volta barqueta

voltarás ma
veurás la platja
que llunyantse va.
—¿Me durás en terra hont mon germá está?
Germá, per pare y mare,
moros me venen, sò per vendre encara
¿com no 'm quitáu?
—Germana ¿per quant anau?
—Per cent escuts
vostra seria.
Germana, per cent menuts
no 'us quitaria.

—

Volta barqueta
voltarás ma
veurás la platja
que llunyantse va.
—¿Me durás en terra hont lo meu bé hi está?
Estimat, may tant com ara,
moros me venen, sò per vendre encara,
com no 'm quitau?
—Lo meu bé ¿per quant anau?
—Per cent escuts
vostra seria.
—Tots cent escuts jo 'ls daré
perque sigas lliure, aymia,
que de vida y de diné
sense tú jo que 'n faria?

Eixa cansó sol cantarse ab la tonada de la titolada *Lo Mariner* (volum I, plana 113) si be la lletra, á la nostre versió, no hi escau del tot. Es molt popular á Mallorca: aquí á Catalunya ho es molt poch. Solen los de l' illa, afegirhi al comens la lletra del ja citat cant com succeheix en la següent versió publicada en una *revista* mallorquina.

A la vorera del mar
  una donzella
hi brodava un mocador
  bo per la reyna.
Com va esser á mig brodar
  li mancá seda.
—Mariner, bon mariner
  ¿que portáu seda?
—Quina seda voléu vos,
  blanca ó vermella?
—Vermelleta la vull jo,
  qu' es la mes bella.
—Entráu, entráu dins la nau
  triaréu d' ella.—
Com va esser á dins la nau
  s' adormí ella,
y dormint molt descansada
  la nau fa vela;
y ab lo cant del mariner
  despérta 's ella.
—Mariner, bon mariner
  portáume en terra,
que las onas de la mar
  me donan pena.
    Voltáu la nau
    que plorant va;
    duísla á ne 'l port
    hont pare esta. [1]
—¿Mon pare, 'm voléu quitar?

1 Tan en esta tornada, com en lo vers de llotra ajaguda, s' hi véu d' una hora lluny la ma d' un qu' ha tractat d' aparlar la cansó, destruhintli tot lo caracter. Es per altre part eix tros completament faltat de sentit en rahó als molts versos que hi mancan. Qui se 'n vulla convence no te sino recorre à la ja citada plana 113 del primer volum de la present col-lecció.

Y encara posteriormemt n' hem trobada alguna versió mes complerta

Moros me venen.
—Ma filla digáu, digáu
per quant vos venen.
—Mon pare, per cent escuts
vostra seria.
—Ma filla, per un menut
nous' quitaria.
Voltáu la nau etc.

per qual rahó aproﬁtem eixa nota, pera encabirhi las adicions que nos permeten ferhi las versions arreplegadas darrerament.

Adició despres del vers 22.

L' una va ab cotxe d' or
l' altre de seda
y jo tristeta de mi
ab un burro negre.
—No 'us espantéu, gentil,
gentil donzella
que jo so lo fill del rey
per vos navego,
navego, y navegaré
tan sols per véureus;
duréu lo jiponet d' or
y no 'l de seda,
duréu sabatetas d' or
y no espardenyas,
aniréu ab cotxo d' or
y no ab somera,
marinera no saréu
que seréu reyna
que jo so lo fill del rey
de l' Anglaterra.

Adició vers 9.

La donzella ja ha triat
vol la bermella.
—Vos darè diners que duch,
sols pera aquesta,
y altres tants que 'n tinch à dins
de l' arquimesa.

—Ma mare ¿'m vol quitar?
Moros me venen.
—Ma filla, digáu, digáu
¿perquant vos venen?
—Ma mare, per cent escuts
vostra seria.
—Ma filla, per un menut
no 'us quitaria.
Voltáu la nau, etc.
—Mon germá, ¿'m voleu quitar?
Moros me venen.
—Germana, digau, digau
¿per quant vós venen?
—Mon germá, per cent escuts
vostra seria.
—Germana, per un menut
no 'us quitaria.
Voltáu la nau, etc.
—Lo meu be, ¿'m voleu quitar?
moros me venen.
—Mon amor, digáu, digáu
¿per quant vos venen?
—Mon amor, per cent escuts
vostra seria.
—Lo meu be, per tot lo mon
no 'us deixaria.
Voltáu la nau, etc.

VERSIÓ ALAMANYA.

—Oh barquer! mon gentil barquer, ¿no podrias anar cap aquella platxa d' allá baix? Allí hi tinch lo meu pare que m' estima y 'm traurá d' aqueix negre y malehit vaixell.

Lo pare vingué poch á poquet.

La seva filla li parla dolsament y tot plorant.

—Oh pare! Per deslliurarme dona ton barret rodò; no mes ab ton barret me traurias d' hont sò.

—Jo no puch donarte 'l meu barret; ves, vésten tú y ton vaixell.—

«Que 'l vaixell giri y regiri; qu' Adela al fons del mar s' ofegui.»

—Oh barquer! mon gentil barquer, ¿no podrias anar cap aquella platxa d' allá baix? Allí hi tinch lo meu germá que m' estima y 'm traurá d' aquest negre y malehit vaixell.

Lo germá vinguè poch á poquet.

La seva germana li parla dolsament y tot plorant.

Oh germá! Per deslliurarme dòna ton negre mantell; no mes ab ton negre mantell me traurias d' hont sò.

—Jo no puch donarte 'l meu negre mantell; ves, vésten tú y ton vaixell.—

«Que 'l vaixell giri y regiri; qu' Adela al fons del mar s' ofegui.»

—Oh barquer! mon gentil barquer, ¿no podrias anar cap aquella platja d' allá baix? Allí hi tinch lo meu bé que 'm traurá d' aquest negre y malehit vaixell.

Lo seu be, va vindre corrent.

La donzella li parla dolsament y tot plorant.

—Oh mon be, llógat per remador; deslliuram d' aquest vaixell negre y malehit.

—Si, jo 't deslliuraré: jo per tú 'm llogaré per remador. Vina, vina, corra y estigas alegre, que d' ara en avant, Adelaida, sempre será felis.

(*Histoire du lied*—E. SCHURÈ.)

VERSIÓ SERBA.

¿Qué 's sent per aquest cantò?

¿Son las campanas que sonan ó 'ls galls que cantan?

Ni las campanas sonan, ni 'ls galls cantan, es una germana que demana una cosa al seu germá.

—Germá meu, jo sò esclava dels Turchs; deslliúram de son jou, germá meu. Per deixarme anar no demanan gayre, tres mostras d' or y dos de perlas.

Y 'l germá respont á sa germana:

—Necessito l' or per las bridas de mon cavall, perque fassa goig quan lo colqui: necessito las perlas pel collar de ma bella, perque quan l' abrassi m' encise.

Llavors sa germana li va dir:

—Germá meu, jo no sò esclava dels Turchs; germá meu, jo sò la tzarina dels Turchs.

BACH DE RODA.

Se canta ab tonadas d' altras cansons.

Ay, á Deu ciutat de Vich,
be 'n mereixes ser cremada;
n' has fet penjá' un cavaller
lo mes noble de la plana,
que per nom li diuhen Bach!
y al terme de Roda estava.
Diuhen á En Bach que davalli
qu' un seu amich lo demana,
tan prompte com va se' baix
fortament l' agarrotavan
y á la cua del cavall
cap á Vich se l' emportavan.
Quan á Vich lo van tenir
la sentencia li dictavan.
Ja 'n varen fer una crida:
—Fusters y mestres de casas
fassin unas forcas novas
al cap de las Davalladas.—
Ne responen los fusters
que no n' hi ha fusta obrada.
Ne respon lo general:
—Espatllin algunas casas.—
Espatllan molts candeleros,
tambè las llantias de plata.
Ja 'n varen fer unas cridas,
que tots los portals ne tanquin.
Quan los portals son tancats,
lo perdò ja n' arribava.
De la presò ja 'l ne treuhen

y á la forca 'l ne portavan.
Quan va ser dalt de la forca
va dir aquestas paraulas:
—No 'm matan per ser traidor
ni tampoch per ser cap lladre,
sino perque he volgut dir
que visca tota la patria.
Aquesta capseta d' or
lo pare Ramon del Carme
que n' es lo meu confessor
la tindrá per recordansa.
A mí no 'm raca 'l morir,
ni 'l ser la mort afrontada,
sino tres fillas que tinch,
totas tres son encartadas
y no poderlas deixar
totas tres acomodadas.—

NOTAS.

«No pot menys de recordarse al bretò Pontkalek ó al escocés Fergus Mac-Ivor y altres que poch ans ó despres foren morts en circunstancias iguals y per igual causa, es dir per lo defenement del esperit *provincial* contra 'l victoriòs poder *centralisador*.» Axó diu En Manel Milá y nosaltres ho trobem acertat, si be las paraulas *provincial* y *centralisador* creyem que deurian ser cambiadas per *nacional* la primera y per *despótich* la segona. Aixís es cert que 'ls bretons, com los catalans, s'alsaren contra 'l déspota Lluis XIV y sos baixos servents, no per descentralisar sino per rompre tot tracte y llas d' unió entre sas dos nacionalitats (bretona y catalana) y la xucladora fam d' aquells. Emperó 'ls catalans ho feren

ab mes fermesa y tingueren lo bon ull de no errarse en lo mal juhí que de Felip V havian fet, cosa que 'ls bretons no endevinaren, quan creyentlo capás de un sentit recte y com si noble y generós fos lo seu cor, caigueren en la flaquesa d' enviarli missatgers perque intercedís en lo seu favor, prenent per base dels tractes l' independencia de Bretanya. ¿Cóm podia l' assot de Catalunya, 'l matador de tants nobles cors y valents fills d' aquesta terra, pregar en contra d' una lley qu' ell idolatrava y que volia fer arrelar á cops de canó, de forcas y cadenas? ¿S' ha vist may que 'l llop planyès la ovella?

Pontkalek, com Bach de Roda, pujá al cadafalch; mes per gloria de la causa que abdos defensavan hi montaren ab lo cor tranquil, mes tranquil que no pas lo dels jutges que 'ls condempnaren, essent de notar que abdos foren jutjats per enemichs desapiadats; per gent que no parlava la seua llenga, la santa llenga ab que duyan al combat del dret al noble jovent no corromput encara ab lo alé del vici, ó ab la lluhentor de l' or.

Ab tot cal fer esment d' una cosa, y es que á Bretanya la venjansa no 's feu sentir tan cruel com aquí á Catalunya: á ne 'ls Bretons la memoria de los héroes no 'ls fou prohibida. Aquí aixó va ser manat y complert pel servey del mateix Felip V de qui 'ls Bretons esperavan bons consells y noble ajuda. Aquí fins hi haguè pena de la vida en tenir certs escrits que parlaren de la santa guerra que 's feu l' any 1714 contra 'ls francesos y castellans! Mes lo poble per fortuna burlá tals despótichs manaments, y avuy encara tenim la *cansó de 'n*

Bach y prous documents per poder provar al dret y al revès que Felip V no fou sino un usurpador y com á tal déspota [1].

Per lo que pertoca á la figura del célebre capdill del nostre romans, las únicas senyas que 'n podem dar son las seguents, inclosas com se pot veure en una crida feta pel gobern del usurpador, que 'ns ha sigut comunicada pel jove catalanista En Joseph Pella:

«Relacion de los facinerosos que andan divagando por el Principado y de quienes convendria mucho su captura.

. . . .

. . . .

«Francisco Bach de Roda, natural de Roda del llano de Vich, mediana estatura, gordo y lleno de cara, pelo rubio, su edad de 23 años.»

. . . .

Eix document en que 's contenen fins á 52 noms y filiacions de diferents guerrillers que desprès de rendida Barcelona encara s' aguantavan, fou trobat entre papers de l' any 1714 en l' arxiu municipal de la vila de Bagur, prestatge de baix de tot.
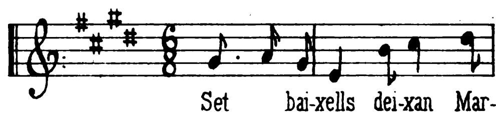
De mes á mes d' aixó sols sabem que contribuí á la defensa inmortal de la vila clohentse en sas murallas y sufrint ab ella lo cru setge. Fou nome-
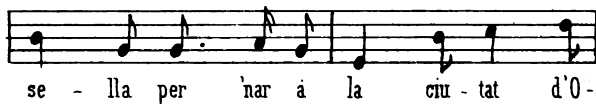
1 Si algú creu que anem de lleuger al donarli aquests calificatius, prenguis la pena de llegir la obra que ab lo títol «Historia del memorable sitio y bloqueo de Barcelona» está publicant lo prebere En Mateu Bruguera, y trobará fundadíssima nostra opinió y encara potser massa benigne nostre judicí.
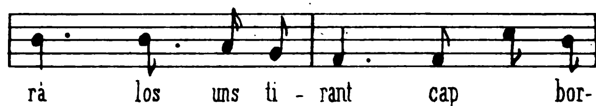
nat xefe de fusellers, y après de la presa de Barcelona seguí la campanya en lo pla de Vich, donant encara molt que fer á las tropas de Felip. Desprès..... veuse aquí 'l que 'n diu en sa «Historia del siti de Barcelona» lo prebere En Mateu Bruguera: «En Vich (fué ahorcado) el aguerrido y denodado D. Francisco Bach de Roda, cuya ejecucion causó una consternacion general en todo el llano de Vich, por razon de ser un rico hacendado y entusiasta guerrillero en favor de la patria, el cual cayó en poder del gobierno, por no querer desamparar el país natal, siendo víctima de las celadas y de la traicion mas inícua.»
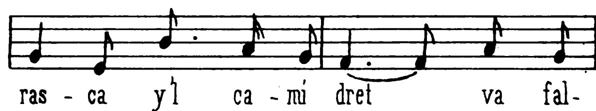
Bach y Villarroel son las dos mes grans figuras d' aquella guerra, simbolisant l' un lo lliberal esperit dels burgesos y l' altre lo dels homes de montanya: tot bon catalá no deu recordar aquests noms sense admirarlos y benehirlos!
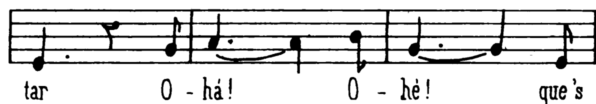
LO NOSTRAMO.
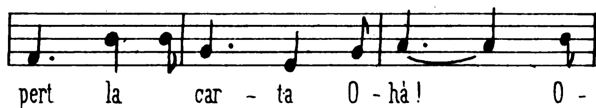

Set bai-xells dei-xan Mar-
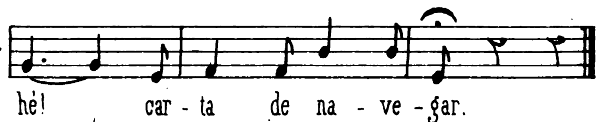

se - lla per 'nar á la ciu - tat d'O -

rà los uns ti - rant cap bor-

ras - ca y'l ca - mí dret va fal-

tar O - há! O - hé! que's

pert la car - ta O - há! O -

hé! car - ta de na - ve - gar.

Set vaixells deixan Marsella
per' ná' á la ciutat d' Orá,
los uns tiran cap Borrasca
y 'l camí dret va faltar.
Ohé! ohá!
que 's pert la carta,
Ohé! ohá!
carta de navegar!
Al cap d' avall dels nou mesos
varen acabá' 'l menjar.
Perduda, be l' han perduda
la carta de navegar,
nou mesos corren pel aiga
sense la terra trobar.
. . . .
Ja se 'n jugan á palletas
quí primer s' ha de menjar.
Lo patrò de la galiota
palla curta va estirar.
Ja desenvaynan la espasa
per al patrò degollar.
Nostramo se 'n treu la seua
per sa vida defensar.
—Quí será 'l *gallardo mosso*
que la vida 'm salvará:
al que me 'n salvi la vida
un dò ja li vull donar.
Li darè una de mas fillas
y un vaixell sobredaurat.

Lo mes petit va respondre
aixís que 'l patrò ha acabat:
—Jo serè 'l *gallardo mosso*
que la vida 'us salvará.
—Puja amunt, *gallardo mosso*,
dalt del arbre has de pujar.—
Quan es á mig arbre mestre
ja se 'n posa ell á plorar.
—¿Qué ploras, *gallardo mosso?*
¿De qué tens tu de plorar?
—Perque sols veig cel y aiga,
y las onas de la mar.
—Puja amunt, *gallardo mosso*,
mes amunt has de pujar.
—Quan es dalt de l' arbre mestre
ja se 'n posa ell á cantar.—
—¿Qué cantas, *gallardo mosso?*
¿Per qué 't posas á cantar?—
—Veig los turons de Marsella,
las senyas [1] de la Ciotat [2].
Si Deu nos feya tal gracia
qu' á casa poguem tornar,
faria una capelleta
tota voltada de mar;
la Mare de Deu del Carme
posada al cap de l' altar.
Mariners quan passarian
la vindrian á adorar.
Visca Toló, Nápols y Marsella,
visca l' estret de Gibraltar.

1 *Las senyas:* campanas.
2 *Ciotat*: antiga poblaciò entre mig de Toló y Marsella: molts de sos habitants son d' orígen catalá Hi anaren en lo segle XIV, á prechs dels frares de Sant Victor als qui l' hayia cedida lo compte Ramon, compte de Baux. Lo nom *Ciotat* dins de la cansò fa sospitar lo que mes avall queda demostrat del tot ab la publicaciò de una versiò provençal, ço es: que lo nostre cant no es altra cosa que una traducciò de aquella.

VERSIÓ MALLORQUINA.

—Perduda, l' havem perduda
la carta de navegar;
nou mesos qu' anam per aygo
sense may terra trobar.
Posémnos á jugá' al *centro*
sa sort á quí tocará?—
Sa sort per esser tan mala
á ne 'l patrò va tocar.
Desenvayna de sa espasa
per lo seu pilot matar;
desenvayna de la seua
per lo seu cos defensar.
—Fadrins, ¿quí será de voltros
que dalt l' arbre pujará?
Jo li darè dotze lliuras,
una nau per navegar,
y una filla que tench bella
la hi donarè per casar.—
Lo mes petit va respondre :
—Jo, patrò, jo hi vull muntar.—
Com fonch dalt del arbre mestre
á sullar se va posar.
—Si sa vista no m' enganya
veig sa terra negretjar:
veig duas torras molt altas
á sa vorera de mar;
y duas colomas blancas
y dos colomins volar.
Sas torras son de la Seu,
sense poderho duptar.
Tambè veig una Senyora
qu' á Deu nos va encomanar.
Que sa barca de son pare

á bon port puga arribar.—
Mentres diu estas paraulas
lo mariner cau en mar,
y 'l dimoni tan sutil
molt prest lo va aná' á tentar.
—Mariner, ¿qu' es lo que 'm donas
y jo 't traurè de la mar?
—Jo te 'n donarè un uixier
d' or y plata carregat.—
—Jo no vull es teu uixier
ni tampoch lo que 'm darás,
jo sols vull l' ánima teua
al punt que te morirás.—
—Sa meua ánima es de Deu
y mon cos es de la mar,
pero mon cor vull que siga
del Sant Cristo de la Sanch.—

NOTA.

Los *uixiers* eran naus molt grants y de molts rems, que servian per trasbals de mercaderías; per defensa tenian dos castells rodons, un á popa y un altre á proa, y quan estavan armats, servian pel centre de una armada; casi sempre se 'ls utilisava per trasport y sovint sovint eran excellents cossaris.

VERSIÓ PROVENÇAL.

Sount tres veisseous dedins Marselho
que van partir per Portugal;
n' ant ben restat sept ans sur l' aiguo
sense terro pous qu' abourdar.
Quand l' y a sept ans que sount sur l' aiguo
n' ant tirat á la courto palho
quau sera lou premier mangeat.

Au patroun de la gabinoyo,
se la plus courto li a restat:
—Quau n' en es aqueou vaillant moussi
que la vido me voou sauvar?
Li doun' uno de mes tres filhos
em' un vaisseou subredaurat.
—N' en sera iou, moun capitani,
que la vido vous vau sauvar.
—Ah! mounto, mounto, vaillant moussi;
mount' à la poumo doou grand mat.—
Quand lou moussi 's sur les crousetos
lou moussi s' es mes á plourar:
—Ah! de que ploures, vaillant moussi,
veses pas quauque port de mar?
Iou vese que lou ciel et l' aiguo
eme les oundos de la mar.
—Ah! mounto, mounto, vaillant moussi,
un pau plus haut te faut mountar.—
Quand lou moussi n' es sur la poumo,
lou moussi s' es mes à cantar.
—Ah! de que cantes, vaillant moussi,
veses tu quauque port de mar?
—Vese Toulon, vese Marselho,
vese la Seyno, la Cioutat,
vese tres jouinos dameiselos
que proumenoun long de la mar.
—Ah! canto, canto, vaillant moussi,
aro n' as ben de que cantar;
as gagna 'no poulido filho
em' un vaisseou subredaurat.
—Ai gagna 'no poulido filho,
mai ai risquat d' estre mangeat.

NOTA.

Aquesta fi fa dessemblar lo qu' havem dit mes amunt. ço es: que nostra cansò no passava de ser

una traducció de la provençal. Emperó la seguent variant d' una altra versió també provençal, acabará de probar ser certa la nostra opinió.

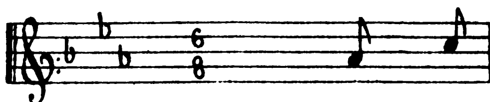
Vese uno de vouestres filhos
que se proumeno long la mar.
En l' hounour de la Viergi belo
que graci á Diou nous a sauvats,
farem bastir uno capelo,
uno messo farem cantar.
Puis la filho que se proumeno
au moussi la farem dounar.

Mes semblanta encara es aquesta altra fi:

De la Viergi nous fai la graci
dins un des ports pousqu' abourdar,
farem bastir uno capelo
long de la ribo de la mar.

Podriam posar altras versions en altras llengas; mes la cansó no te pas tanta importancia, que 'ns hi tingam de entretindre mes.
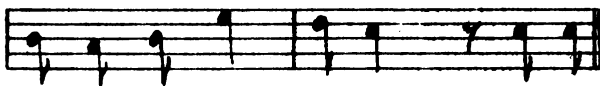
L' INFANTA.

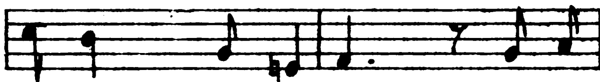
Pe - ra
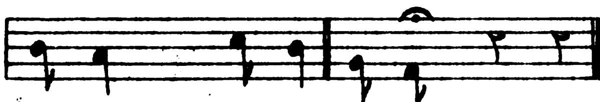

ser fi - lla d'un rey ne so

ben des - gra - ci - a - da vaig par-

lá ab un ca - va - ller to - ta

so - la u - na ve ga - da.

Pera ser filla de un rey—ne sò ben desgraciada,
vaig parlar ab un cavaller—tota sola una vegada...
mon pare 'm veu al balcò—y 'm mira de fit la cara.
—«Tenias los colors freschs—y perduts los tens tu ara.
—He begut aiga del riu—y tota m' ha reinflada.
Sastre que roba m' ha fet—mereix una punyalada.
—Si tu volias, infanta—promptament serás curada.
Vingan metges de Sevilla—vingan doctors de Granada.
Vingan tots de un en un—pera polsar á l' infanta.»
—Lo primer metge que hi ve-«L' infanta n' está molt mala.»
Lo segon metge que ve—«L' infanta n' está prenyada.»
Lo rey mana á sos criats—«Tanquéula dins d' una cambra
Ab aiga fins á ne 'l cos—perque la consumi l' aiga.»
Allí l' anavan á veure—cavallers y moltes damas.
La 'n va aná á veure una—diferenta de las altres.
—«No t' espantis, Adriana—de lo que 't dirè jo ara.
Lo foch está ben encés—y tu hi has de ser cremada.
—No 'm sap greu lo morir, no,—ni tampoch lo ser cremada,
sino que mori l' infant—que viu dins de mes entranyas.
Si passès un passatjant—li donaria esta carta.»
Mentre está en eixas rahons—un passatjant ne passava.
—«Passatjant bon passatjant—si voldria aqueixa carta?
—Una, dos y fins á tres—y encara que sigan quatre.»
Quan D. Cárlos reb la carta—molt content y alegre estava.
Al desclohent de la carta—llágrimas de sanch llansava.
«Digueuli no hi puch anar—que tinch malalta la mare.»
Ja 'n mana á los seus criats—que li ensellin prompte l' haca,
no aquella que va corrent—sino la que va volantne.
Quan es á bell mig camí—sen troba un convent de frares.

Ne diu al pare prior—sí li deixaria un hábit.
«Un y dos y fins á tres—y encara que fossin quatre.»
Quan arriba á ne 'l palau—á n' al rey se presentava.
A ne 'l rey li demaná—pera confessar l' infanta.
—«Vagi, pare confessor—tot seguit á confessarla.
Tres horas li do de temps—y ab una y mitja s' acaba.
—Me dirias tú l' infanta—si has pecat gayres vegadas?
—No mes n' hi pecat que una—ab D. Carlos de Palacios
—Que 'l coneixeriau vos—á D. Carlos del Palacio?
—Cóm lo coneixerè jo—si tinch la vista entelada?»
Ab besarli de las mans—D. Carlos be li semblava.
Ell se l' empuja á cavall—ben estreta y ben lligada.
—«Ara que vinga ton pare—que de tu no ha de privarme.»
Adeu... Adeu... Birondon
per voluntat desditxada.

VARIANT.

Vers 14.

Si ya l' han baixada á veurer
cavallers y nobles damas;
hi son anadas tambè
las monjas de Santa Clara.
Com las monjas son tan bonas
papé' y ploma li donavan,
y ab sanch de la seva llenga
ella escrivia una carta.
Quan la carta estiguè feta
un aucellet ne passava.
—No 'm dirias, aucellet,
ahónt tenias la jornada?
—Jornada de quinze lleguas
de D. Carlos en la casa.
—No 'm dirias, aucellet,
si m' hi vols portá' una carta?

—Be potser, linda senyora,
que ja per vosté volava.—
Quan ne va arribar allí
troba al compte que dinava:
—Deu lo guart, lo senyor compte,
aquí li porto una carta.—
Al llegir lo sobrescrit
cau en terra y se 'n desmaya.
—No 's desmayi, senyor compte,
no te de que desmayarse,
qu' encar no está encés lo foch
que te de cremá' á l' infanta.—

NOTA.

Notable es la semblansa de la fi d' aquesta cansò ab la d' una balada popular alamanya; si be en aquesta lo cavaller no hi arriba á temps.

«Arriva dalt de cavall, fent anar lo mocador.
—Duch son perdò; butxí, detúrat, detúrat.
—Ja es tart; ja es morta! Al morir s' es despedida de tú.
—Adeu, pobre aymía; la teua ánima ja es al cel!...

(Histoire du Lied.—E. SCHURÉ.)

L' ESTUDIANT DE VICH.

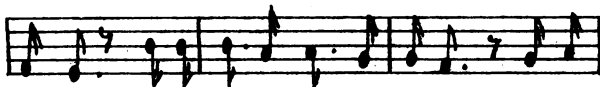
Una — can - só vull can-
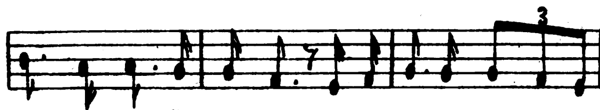

tar U - - na can - só no - va y lin - da d'un es-

tu - di - ant de Vich que'n tes - te - - ja - va una

viu da A deu si - áu mon a - mor color

de ro - sa flo - ri - da mon á - mor á deu si-

au - co - lor de ro - sa flo - ri - da.

Una canso vull cantar—una cansò nova y linda
d' un estudiant de Vich—que 'n festejava una viuda.
Adeu siáu mon amor
color de rosa florida,
mon amor á Deu siáu.
La viuda s' hi vol casar—y sos pares no 'u volian.
L' estudiant se 'n va anar—á serví' una rectoria.
Quan la viudeta ho sabrá,—tindrá llarga malaltía.
La viudeta se 'n va al hort,—rega un jardí que hi tenia,
un jardí de totas flors—blancas y de satalía.
Mentres regava 'l jardí—sent cantá' una veu molt prima.
Sent cantar un rossinyol—que cantava ab alegria.
—Rossinyol, bon rossinyol—tu cantas y jo sò trista,
dònam novas del amor—d' aquell que mon cor estima,
y te 'n farè lo bech d' or—las alas de plata fina.
—A Roma lo trobarèu,—á Roma que canta missa.—
La viudeta se n' hi va—vestida de pelegrina.
Quan la viuda arriba allí—lo 'n troba que deya missa.
Quan la viuda lo coneix—una basca ja 'n tenia.
L' estudiant se n' adona—y tambè se 'n defallia.
La viudeta se 'n torná—molt tristeta y afligida.
—Minyonas qu' anéu pujant—una cosa tinch per dirvos,
no 'us fiéu d' estudiants—ni gent que maneji llibres.

VARIANTS.

Vers 7.

Que n' hi ha de totas flors—rosa, vera y satalia.

Vers 9.

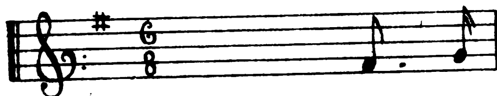
N' hi havia un rossinyol—que 'l seu cant dona alegria.
Rossinyol, bon rossinyol—la veritat no 'm dirias?
Me dirias l' estudiant,—l' estudiant hont seria?
—A Roma lo trobaréu—á serví' una rectoría.

NOTA.

A la fi solen afegirshi eixos dos versos que naltres hem tret per créurels no solament dolents, sino tambè desmilloradors del conjunt.

Aixis me l' han pres á mí,
he tingut goig sens alegria.

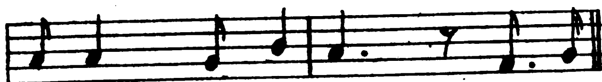
LA COMPTESA.

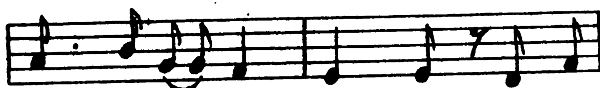
Ahont a-

néu vos lo bon comp-te ahont a-

neu ,tan de - ma ti - Vaig á

veu - re la comp - te - sa tan de

temps que no'ns hem vist.

—Ahont anéu vos lo bon compte
ahont anéu tan dematí?
—Vaig á veure la comptesa
tant de temps que no 'ns hem vist!
—La seua esposa n' es morta
y jo l' he vista morir.
Lo dia del seu enterro
missa d' ella 'n vaig oir;
ne cremavan trescents ciris,
tot l' altar feyan lluhir;
n' hi havia trenta donzellas
que portavan manto fi.
Las cortinas de palacio
jo de dol las vaig cobrir:
los infants qu' ella tenia
jo de dol los vaig vestir.—
Al sentir aixó 'l bon compte
passa avant lo seu camí,
ab la punta de la espasa
ell la fossa li va obrir.
—Alsat, álsat la comptesa
que ton marit ja es aquí.
—¿Ahont, erau vos lo compte
lo dia que vaig morir?
—A la ciutat de Vallnora
que no podia venir.
Alsat, álsat la comptesa
que 'l teu compte ja es aquí.
—¿Com m' alsarè lo bon compte

si sola no 'm puch tenir?
Casat, cásat, lo bon compte,
no te n' estigas per mi.
A la dona que pendrás
estímala com á mi;
als fills y fillas que 'n tingas
féslos posá' 'l nom de mi,
cada camí que tu 'ls cridis
sempre pensarás ab mí.
A tots los fills que teniam
pósals en un monestir,
pósalshi xiquets, no aprengan
lo mòn que cosa vol dir:
fésloshi di' 'l Parenostre
al vespre y al dematí.

VARIANTS.

Vers 1 *y* 2.

—Deu lo guart lo cavaller
¿qué fa vosté per açí?

Vers 6 *y* 7.

La comptesa ja n' es morta
ja es morta que jo 'u puch dir.

Vers 19.

Ab la punta de la espasa
la sepultura va obrir:
—Alsat, álsat linda dama
que 'l teu compte n' es aqui.

Adició.—Vers 33.

Y la dona que tindrás
estímala com á mi
que com pensarás ab ella
també pensarás ab mi.

VERSIÓ ESLAVA.

Quan jo atravessava lo bosch ombriu, duas donzellas dallavan la civada.

—Digáume, hermosas donzellas; digáume, colometas meuas, ¿dalla ab valtres també la meva aymia? Está bona com jo?

—Ay! Ja no hi es! Ahí la van enterrar!

—Ensenyéume 'l camí per hont s' han endut á ma namorada.

—Es un camí molt hermós y conegut, hont hi creix molt romaní. Un hermós camí que puja cap al cementiri nou. Allí hont l' han duta 'ls joves, hi han eixit pedras: allá hont l' han duta las donzellas, hi han nat rosas.

—Ensenyéume 'l lloch hont ella jau.

—Detrás de l' esglesia, aprop de la porta.

—Dos cops he seguit lo cementiri y no trobo la fosa de m' aymia. Un altre cop lo segueixo encara y trobo la fossa del meu amor.

—¿Qui camina per dessobre de ma fossa y trenca lo son dels morts? ¿Qui arrenca l' herba verda? ¿Qui espolsa la fresca rosada?

—Alsat, estimada meva! Surt de ta fossa! Miram, es ton aymat. S' han passat tres anys sense que 't pogués veure, y 't so vingut á cercar.

—Prou voldria alsarme de la fossa, mes las forsas me mancan. Mon cor no te vida, y las meuas mans s' han tornat de pedra! Busca, estimat meu, busca per entre las tombas; lo fosser hi ha deixat sas eynas. Hi trobarás una pala y un cavech, desenterra á ta namorada. Y quan m' hajas fet eixir de la fossa emportatemen' ab tu á casa teva.

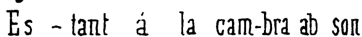
—He desenterrat ma namorada, está coronada de romaní: per qu' es lo que tè? Que glaçada qu' está! ¿A n' aqui has donat los presents que tu vas rebre de la meva part?

—Si he rebut presents de tú, no me 'ls so pas enduts á la fossa. Los te la meva mare. Vesla á cercar, ella te 'ls tornará. Teus tornarán á esser lo meu mocadoret bermell y l' anell de plata. Tira 'l mocador sobre un boix, y finirá l' amor que 'm dus. Llensa l' anell al mar, y acabará lo teu torment.

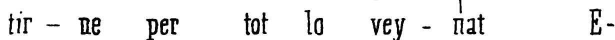
—Toquéu, campanas, toquéu per tot arreu, ha mort ma namorada! Ma fresca rosa s' ha marcit y ha caigut, y jo sol al mòn m' aburreixo de tot! [1].

1 **Altres cansons ab lo mateix fons d' aquesta tenen los Polaks, Moravos y Luçacians.**

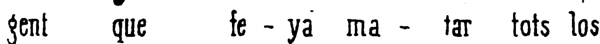
LO REY HERODES.

Es - tant á la cam-bra ab son

fill ay - mat ra - mor va sen-

tir - ne per tot lo vey - nat E-

ra'l rey He - - ro - des ab la se - va

gent que fe - ya ma - tar tots los

in - nos — cents.

Estant á la cambra
ab son fill aymat
ramor va sentirne
per tot lo veynat.

Era 'l rey Herodes
ab la sèva gent
que feya matar
tots los ignocents.

—Anémsen' Josep,
anémsen' espós,
anémsen' á Egipte
sens tenir repós.

Deixém nostras casas,
viandas també,
perqué 'l rey Herodes
diuhen que ja ve.

Ab la somereta
se 'n van á cavall,
seguint las petjadas
per un camí ral.

Los ángels davallan,
també 'ls aucellets
perque 'l bon Jesus
no fos descobert.

Pel camí anavan
molt atribulats,
un home trobaren
que sembrava blat.

Vos Verge Maria
li vareu manar
que molt prontament
l' anés á segar.

—Com lo segaria
jove, lo bon blat?
Com lo segaria
si encara no es nat?

—Prenéu la falseta
qu' ho será aviat.—
No va trigá' una hora
que ja era espigat.

Primera garbera
vos vareu 'magar.
No va trigá' un hora
que varen passar.

Era 'l rey Herodes
ab tota la gent
que feya matar
tots los ignocents,

Pels torrents anavan
y per camins rals,
seguint sas petjadas
ab un dalit gran.

Molta gent ab armas

l' anava cercant;
al home digueren
qu' estava segant.

—Vos home 'l bon home
lo bon segador,
¿heu vist una dona
ab lo Redemptor?

Ell ne responia:
—Una n' ha passat,
mentres jo n' estava
segant aquest blat.—

Se 'n gira á ne 'ls altres
diu:—No serán ells.
Tornèmsen' á casa
ab tota la gent.

Lo camí qu' hem fet
no 'us ha aprofitat,
nos hem cansat molt
y res hem trobat.»

NOTA.

D' eix cant n' existeixen altras versions: una d' ellas comensa:

La Mare de Deu
tallava y cusia,
feya camisetas
pel fill de Maria;
mentres las tallava
mentres las cusia

sent un gran ruido
per baix la botiga etc.

D' altra versió son los següents versos:

Maria ja 'l ne volcava
á lo seu fillet aymat,
y mentres que 'l ne volcava
gran remor sent pel vehinat.
Ja 'n pregunta á las vehinas
—¿Vehinas, que n' es estat?
—Senyora es lo rey Herodes
que rodeja la ciutat;
y á tots los infants que troba
á tots los hi lleva 'l cap.
—No 'u fará á ne 'l meu fillet,
que 'l tindrè ben amagat.
Al sortirne de la porta
rey Herodes han trobat.
—¿Qué portéu aqui, Maria,
que portéu tan amagat?
— Ne porto un xiquet de trígol,
trígol del mes ben triat.
—Me 'l voléu donar á vendre
ó be á empenyar aquest blat?
—No 'us lo vull donar á vendre
ni 'l vull tampoch empenyar,
qu' ab aquest xiquet de trígol
tot lo mòn será salvat.
. . . .
—Sembrador, bon sembrador
vos que 'n sembréu del bon blat.
¿Tindriau una garbera
pera podermhi amagar?
—Com voléu tinga garbera
si ara me 'l poso á sembrar?

—'Neu á cercar la falseta
y á punt de segá' estará.—
Quan ne torna 'l sembrador
lo troba sech y granat.
A la primera garbera
la Verge se va amagar.
No va trigá' á passa' un' hora
que per allí van passar
molta gent tota ella ab armas
que pels camins va cercant.

. . . .

—Arrera, arrera gent d' armas
nou mesos que j' han passat.—
La perdiu qu' aixó sentia
diu:—aixó no es pas veritat.
—Calla, calla tu perdiu,
malehit será 'l teu cap
per la paraula qu' has dit.—

. . . .

La menta ja responia:
—Sota la garbera está.—
—Calla la menta xarrayre,
que n' ets menta y mentirás
y mentres ne serás menta
florirás y no granarás.
Que tan beneyta fou l' hora
en que 'l fill de Deu fou nat!

VARIANT.

Vers 3.

Treu lo cap á la finestra:
—Vehinas ¿qu' es aixó estat?

VERSIÓ PROVENÇAL.

Sant Jause eme Mario—tous dous se 'n van vouyagear,
dins la vilo qu' arriveroun—degun les vopu retirar;
I' y' agut qu' uno pauro veouso – dins l' estable les a lougeats.
—Tê remarciam, Margarido,-de l' hounour que nous as fach.
Jamai, tu, ni ta familho,—jamai ren vous manquara.
La Viergi s' es anado—eme soun enfant au bras;
d' eiça veu bouyer brav' homme,-ven de samenar soun blad.
-Ount' anatz, ma belo damo,-qu' un tant bel enfant pourtatz?
-Oh! digo, bouyer brav' homme,-lou voudries-tu counservar?
—Metetz-vous souto ma capo,—degun vous descurbira.
—Retourno bouyer brav' homme,—vai-t-en meissounar toun blad.
—Lou poussible, belo Damo,—es pas 'nca tout samenat.
—Vai-t-en querrer tout aurame,—toun blad se vai madurar.
N' en es pas lou quart d' un' houro-fouguet flourit et nousat
N' en es pas lou quart d' un' autro,—fouguet lest a meissounar.
A la premiero gavelo—l' y aguet cent panaus de blad.
A la secoundo gavelo—l' aut pas pousqut estremar.
D' eiça veu cavalario,—tous de judious renegats.
—Digo nous, bouyer brav' homme,—tu que meissounes toun blad
as pas vist passar Mario,—eme soun Enfant au bras?
—Ant passat quand samenave-quand samenave moun blad.
—Alors tournemse, bregado,—aquo-n-ero l' an passat.

NOTA.

En una altra versió provençal lo de la perdiu y lo de la menta s' hi troba ab molts mes detalls que no pas en la nostra incomplerta versió catalana. Perque servesca fins á cert punt de complement d' aqueixa, véuse aquí lo tros que fa al cas:
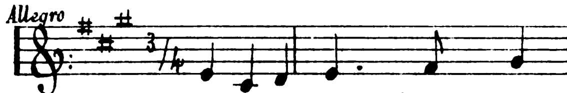
Uno perdris [1] qu' estarpiavo
per n' eu gaubegear de blad,
proche de la Santo Viergi
elo s' es mess' á cantar.
En entendent soun ramagi
dins l' espoir de la cassar,
les judious que se n' anavon
sur ses pas ant retournat...
—Maudit sie toun bavardage
ta testo lou pagará.

Eilavau l' y a 'n brout de mento
anetz-ly vous tapará
Sant Jause eme Mario
toutes dous ly soun anats.
La mento s' es abeissado
per noun la Viergi tapar.
—Per acot iou te coundamne
flouriras noun granaras.
Ah! digo, bouier brav' homme,
auries ren per me sauvar.
—Eilavau l' y a 'n brout de sauvi
anetz-ly vous tapará.—
Sant Jause eme Mario
toutes dous ly sount anats
en les viant lou brout de sauvi
de dous paus s' es aloungat.

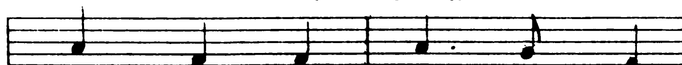
(*Chants populaires de la Provence.*—D. ARBAUD.

1 La perdiu era lo símbol del diable antigament y encara avuy dia no falta recó de món ahont está arrelada tal creencia.

A GIRONELLA.

A Gi-ro-ne - lla u-na

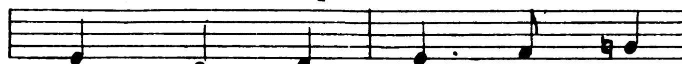
vi - la tan be - lla

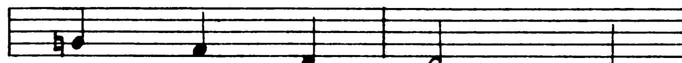
n'hi ha una don - ze - lla qu'á

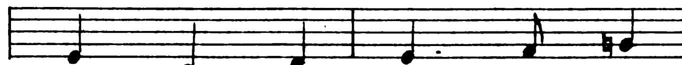
· mi'm fa pe - nar.

si'ls meus ho vo - len y'ls

seus s'a - con - so - lan

de - sit - ja - ri - a po -

der - ni bi ca sar.

A Gironella una vila tan bella
ni ha una donzella que á mi 'm fa penar
si 'ls seus ho volan y 'ls meus s' aconsolan
desitjaria podermhi casar.

Y una Roseta teniu á la cara
una en la cara y un' altra en lo front,
que pera mi son dugas estrellas
que me illuminan fins á la fi del mòn.

Quan me la miro voltada de rosas
que se 'n passeja per eixos carrers,
no fos estada tan boja ta mare
fòras casada y encara no ho ets.

A Sant Andreu á la plassa hi ha ballas
gentil Roseta divertimnos be,
potser será l' última vegada
gentil Roseta que ab tu ballaré.

Quan jo hi passava al pla de Tordera
men giro al darrera, men poso á plorar,
dich adios vila, dich adios noya
tu ne 'ts la causa que me 'n tinch d' anar.

NOTA.
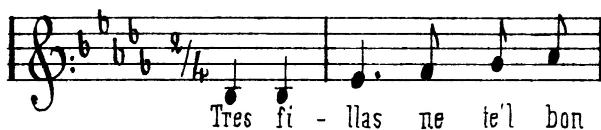
Es cansò molt desballestada en lo lligat de la

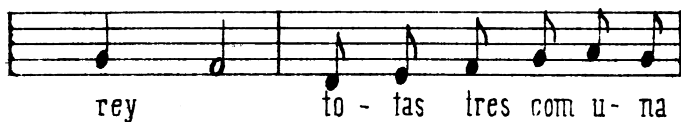
lletra y pocas bellezas te; mes la tonada cal ser coneguda, donchs es de las pus frescas y bonicas.
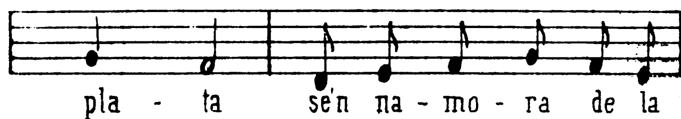
Sòl afegirse á la nostre versiò eix acabament no gayre poétich, que nosaltres hem tret per impropi y lleig.

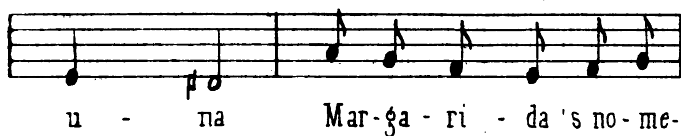
Dugas vegadas vos som demanada
dugas vegadas m' havéu dit que no,
dugas carbassas me 'n havéu donadas
si 'n vull plantarne ja 'n tindrè llavò.

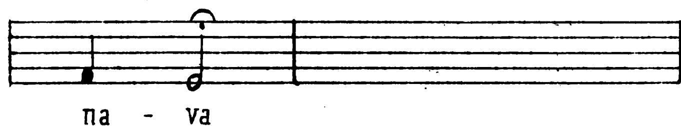
LA FILLA DEL REY.

Tres fi - llas ne te'l bon

rey
to - tas tres com u- na

pla - ta
sen na - mo - ra de la

u - na
Mar-ga - ri - da 's no - me-

na - va

Tres fillas ne tè 'l bon rey—totas tres com una plata.
Se n' enamora de l' una,—Margarida 's nomenava.
—Margarida, Margarida—tu has de ser ma 'namorada.
—No 'u mana lo Deu del cel—ni la Verge sobirana
de ser muller de mon pare,—madrastra de mas germanas.
—Depressa los meus criats—tancáula dins d' una cambra,
que no veja sol ni lluna—ni tampoch naixer l' aubada,
per menjar li donaréu—sols tonyina y carn salada,
y per beure li daréu—ayga de la mar salada.
Passa un dia, passan dos,—passa tota la setmana.
Ella de set que tenia—per la finestra guaytava,
va veure sas germanetas—que un coixinet d' or brodavan.
—Germanetas, mas germanas—donéume una tassa d' ayga
que la boca se m' asseca,—y ma gola es una brasa.
—No la beurás, malebida,—no la veurás tu malvada,
si creguesses á ton pare—no te 'n mancaria d' ayga.»
Margarida torna á dins—tristeta y desconsolada.
Ja baixa un ángel del cel—y li obra un' altra *ventana*
y de allí véu sos germans—qu' ab pilotas d' or jugavan.
—O germans, los meus germans—donéume una tassa d'ayga
que la boca se m' asseca—y ma gola es una brasa.
—No la beurás, malehida,—no la veurás tu malvada
si creguesses á ton pare—no te 'n mancaria d' ayga.»
Margarida torna á dins—tristeta y desconsolada.
Ja 'n baixa un ángel del cel—que li obra un' altra *ventana*
des de allí véu al seu pare—qu' ab forquilla d' or menjava.
—Ay Pare, lo meu bon pare—donéume una tassa d' ayga
que la boca se m' asseca—y ma gola es una brasa;
mentres jo me la beuré—de *Dios* seré enamorada.

—Depressa los meus criats—pujéuli una tassa d' ayga
no li pujéu ab la d' or—ni tampoch ab la de plata
sino ab la de crestall—que l' ayga será mes clara,
lo primer que será allí—te una corona guanyada.
Quan son al cap de la escala—Margarida ja finava.
Los ángels li feyan llum,—la Verge l' amortallava.
Y en la cambra del seu pare—los dimonis hi ballavan.

VARIANTS.

Vers 1.

Un rey tenia tres fillas—bonicas com una plata.

Vers 26.

Veu venir lo rey son pare—qu' ab cotxe d' or passejava.

Vers 33.

Qui mes aviat hi será—la ciutat li será dada
quan á mitja escala fou—Margarida ja finava.
—Deu te perdò Margarida—Deu t' haja ben perdonada.
Tu te 'n vas camí del cel—y jo 'm quedo en lo *pecado*
Prega per mi al rey del cel—perque vulla perdonarme.
—No perdona 'l rey del cel—no perdona al rey mon pare.
Tres cadiras hi ha en lo cel—per mos germans reservadas
y altras tres al purgatori—que son pera mas germanas.
Los germans se 'n son salvats-las germanas condempnadas:
y altras tres al infern—que serán pel rey mon pare.—
Quan lo rey va sentí' aixó—reventat allí va caure.

NOTA.

(*Vers* 29).

La paraula *Dios*, me deya la pagesa que 'm dic-

tá la cansò, es lo que feu cambiar de comportament al rey; pus ell entengué

de *vos* seré enamorada.

En una versiò mallorquina publicada en la *Revista balear* la fi es prou diferenta per mourens á posarla á seguiment d' estas ratllas.

—Mon pare, lo meu pare,
¿voléume da' un tassò d' ayga
y la gloria 'us será dada?

—Corréu comptes, corréu patges,
ayga á ma filla estimada,
que 'l primer que será dalt
ma corona haurá guanyada.»

Quan fòren á dalt los comptes
la veren que badallava.
Los ángels li feyan llum,
la Verge la coronava.
Son pare al morir fou sant,
sa mare fou condempnada
y ella al cel se 'n enpujá
dels ángels acompanyada.

VERSIÓ CASTELLANA.

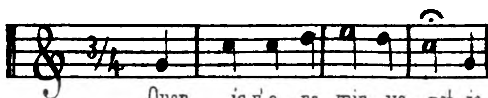
Tenia una vez un rey
Tres hijas como una plata;
La mas chica de las tres
Delgadina se llamaba.
Un dia estando comiendo,
Dijo al rey que la miraba:

—Delgada estoy, Padre mio,
Porque estoy enamorada.—
—Venid, corred, mis criados,
A Delgadina encerradla:
Si os pidiese de comer,
Dadle la carne salada;
Y si os pide de beber,
Dadle la hiel de retama.—
Y la encerraron al punto
En una torre muy alta.
Delgadina se asomó
Por una estrecha ventana,
Y á sus hermanas ha visto
Cosiendo ricas tohallas.
—¡Hermanas! ¡si sois las mias...
Dadme un vasito de agua,
Que tengo el corazon seco,
Y á Dios entrego mi alma!
—Yo te la diera, mi vida,
Yo te la diera, mi alma;
Mas si Padre Rey lo sabe
Nos ha de matar á entrambas.—
Delgadina se quitó
Muy triste y desconsolada.
A la mañana siguiente
Asomóse á la ventana,
Por la que vió á sus hermanos
Jugando un juego de cañas.
—¡Hermanos, si sois los mios...
Por Dios, por Dios, dadme agua,
Que el corazon tengo seco,
Y á Dios entrego mi alma!
—Quitate de ahi, Delgadina,
Que eres una descastada;
Si mi Padre el Rey te viera,
La cabeza te cortara.—
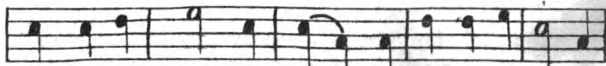
Delgadina se quitó
Muy triste y desconsolada.
A otro dia apenas pudo
Llegar hasta la ventana,
Por la que ha visto á su Madre
Bebiendo en vaso de plata.
—Madre, ¡si es que sois mi Madre,
Dadme un poquito de agua!
Que el corazon tengo seco
Y á Dios entrego mi alma.—
—Pronto, pronto, mis criados,
A Delgadina dad agua,
Unos en jarros de oro,
Otros en jarros de plata.—
Por muy pronto que acudieron,
Ya la hallaron muy postrada.
A la cabecera tiene
Una fuente de agua clara;
Los ángeles la rodean
Encomendándole el alma,
La Magdalena á los piés
Cosiéndole la mortaja;
El dedal era de oro,
Y la aguja era de plata.
Las campanas de la gloria
Ya por ella repicaban:
Los cencerros del infierno
Por el mal Padre doblaban.

(FERNAN CABALLERO.—*Cosa cumplida... sólo en la otra vida*).

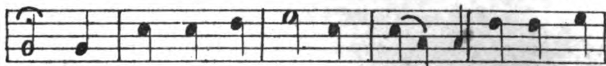
LA CANSÓ DELS DESENGANYS.

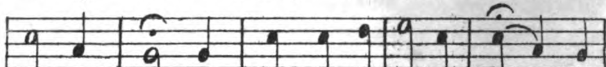
Quan jo n'e - ra min- yo - net jo

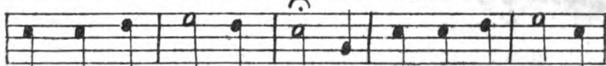
be prou que'm pre - su - mi - a, a - na - va molt ben trac-

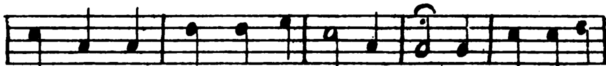
tat ga- lant ca - pa y ga- lant xis-pa a - na - va molt

ben trac - tat, ga - lant ca - pa y ga - lant xis - pa a -

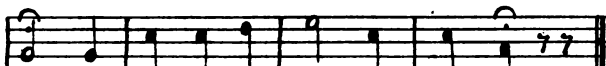
na - va molt ben trac - tat ga - lant ca - pa y ga - lant

xis - pa l'es - par - de-nye - ta de blanch la mit- ja d'es-

tam y fi - na l'es - par - de - nye - ta de

blanch la mit - ja d'es - tam y fi - na

Quan jo n' era minyonet,—jo bè prou que 'm presumia,
anava mòlt ben tractat,—galant capa y galant xispa;
l' espardenyeta de blanch,—la mitja d' estam y fina,
bon tafetá á n' al barret;—tota l' usansa seguia.
De cerdana y contrapás,—prou que de sobra 'n savia;
no hi havia cap aplech—que jo no hi dès una visita.
¡Ay bon temps de joventut,—temps de goig y de delicia!..
tot era dansa' y balla';—tot festeigs per' divertirme!...
. . . .
¡Una dona m' ha causat—tota la mèua desditxa!...
m' en ha guardat de casar,—quan uns bons partits m' eixian:
avuy m' eixia un partit,—l' endemá ja me 'l savia.
Ja m' enviava á busca'—per cosas que 'm convenian:
-«¡Jo no sè cóm èts tan boig,-cóm èts tan boig y tan ximple,
que 't vulgas embolicar,—podent viure com un príncep!
A tu no 't faltan amichs,—ni dinés, quan t' en convingan;
de donas, per ton semblant,—alcansas las que desitjas.
—»Hora es ja que 'ns retirem,—que deixem la mala vida,
que jo ja torno tot blanch,—y vos torneu tota grisa.
Hermitá 'm voldria fè',—tan prompte trobés hermita.
—»Algun sant reixirás—d' aquellas malas verdissas:
ja t' haurá ben convertit—algun frare, ó caputxina.
ó, per millo' declará',—un' altra de mès bonica!»
. . . .
¡Ay ditxosa joventut,—que semblas tot glória y ditxa!
sols m' has deixat desenganys—y recordansas ben tristas!...

NOTA.

Semblant argument, ab igual fons. te la cansò

que copiem á ratlla seguida; si be, en forma aventatja molt á la primera.

—La roda de la fortuna—contra mí se n' es girada
puig que en res ne tinch ventura-ma vida ¿com no s' acaba?
N' es la causa un fadrinet—un fadri que 'n festejava.
Ell me 'n tirava pedretas—pedretas d' or me tirava,
jo per bona voluntat—algunas las hi tornava.
Llavors fou quan me diguè:—«Deixa ton pare y ta mare.»
Vaig pendrer lo seu concell—tota volta qu' ell me 'l dava:
vaig pendrer tots los diners—lo servey d' or y de plata
y una tasseta d' argent—que á casa empenyada estava.
Varem menja' y varem beurer-mentre que 'ls diners duravan
Ab los diners acabats—com á peregrins anavan.
Quan la gent nos preguntavan:—«¿de quina terra veniam?»,
ja 'ls ne feyam de resposta:—«de Sant Jaume de Galicia.»
No faltá qui ho conegué—y aná á avisar la justicia.
Me posan cadena al coll—no d' or com durli solia
y que 'l meu pare 'm posava—pensant tenir bona filla,
sino de ferro pesant—del mateix de las manillas.

L'HOMEY.

Aquesta cansó se cantará ab la tonada de *Lo dia vuyt de Setembre*. (Vol. II, pla. 243).

Mos amichs m' estant dihent:
—Joan tu vas malament.
Joan ¿com estás tan magre?—
—Amichs, jo no hi puch fer re;
amichs meus, jo 'us ho dirè,
una minyona m' ho causa.

Ella n' es vinguda al mon,
ben volguda de tothom,
y estimada de sos pares;
quieta en l' enrahonar,
discreta en lo festejar
y en lo caminar bons ayres.

Un dia jo la encontrí
soleta en mig del camí
soleta qu' á l' aiga anava.
Jo li dich: «Deu me la gort.
Teresa dáume conhort
sino ma vida s' acaba.»

«¿Quin conhort voléu de mi?
Joan ¿en qué 'us pot serví'
una persona manada?»
«Lo conhort que vull de vos
Teresa, n' es vostre amor,
un pató y un' abrassada.»

«Joan jo no 'us puch servir,
se burlarian de mi
y d' una cosa ve l' altra.»
Tenint aquestas rahons

ple lo cap de confusions
jo anava guarnint mas armas.

«Be me 'n diréu vos Joan
perque conversa deixant,
perque anéu guarnint las armas?»
«Teresa per mos amichs
y per los meus enemichs
que tots me vènen contraris.»

Lo dimoni 'm va tentar,
d' ella 'm vaig assegurar
y li pego escopetada.
«Teresa, Deu te perdò,
has mudat de servidor
y d' esta vida ets á l' altra.»

Ja n' alsaren somatent;
va sortir tota la gent
y repican las campanas.
Ja me 'n varen agafar,
me varen agarrotar
y á la presò me portaren.

Me posan cadena al coll
á las camas uns grillons
manillas á mans y brassos.
. . . .
. . . .
. . . .

Del cap me 'n farán un truch
. . . .
. . . .
y del ventre una campana,
de las camas uns bastons,
de tot mos ossos botons,
dels dits dels peus una flauta.

L' AMOR PRIVAT.

6

Ay pa - res que te - niu

fi - llas pro - cu - reu promp-te á ca- sar - las no

las ca - séu á dis - gust que'n fo- ran des - gra - ci-

a - das, no las ca- séu á dis-

gust que'n fo - ran des - gra - ci-

a - das, Ay! ay! ay! ay! flor del lli - ri

lli - ri Ay! ay! ay!

ay! de la flor ga - la - na.

Ay pares que teniu fillas—procuréu prompte á casarlas
no las caséu á disgust—que foran desgraciadas.
Ay! ay!
flor del lliri lliri
ay! ay!
de la flor galana.
Un cas vos vull esplicar—que succehí en l' Alamanya
de un noble cavaller—que festejava una dama.
Son pare no li vol dar—lo galan qu' ella mes ayma.
Una torra n' ha fet fer—á ne l' altra part de l' ayga;
á una montanya del mar—per tenirla retirada.
Passaren dias y nits—en finestra surt la dama.
Lo compte ja la 'n va á veure—passantne la mar salada.
La veu venir una nit—ab una llum que portava;
Quan ella la 'n veu venir—sola á la platja baixava.
Lo compte segueix lo llum—qu' ella li assenyalava.
Feya un vent molt rigurós—y la llum se li apaga.
—Ay trista de mi, mes trista-que 'l bon compte se negava!—
Ja 'n sent uns grants espetechs-que l' ayga se l' emportava.
—Ay desditxada de mí—que 'n quedo desconsolada!—
Ja se 'n va dret á la torra—á contarho á la criada.
—Criada, vos ja sabeu—tota ma vida passada,
á 'l meu pare li diréu—y tambè á la meva mare,
que per l' amor de *Don Diego*—sa filla ha mort anegada.

VARIANT.

Vers 14.

Mentres está sospirant—lo galant puja l' escala.
—Ay, bon compte de ma vida-de quantas penas n' ets causa!
—Ay, mes grants ne son las mias—que al infern ja tinch morada!
Dama per venirte á veure—als dimonis m' entregava.—

S' agafan *mano* per *mano*—donantse á la mar salada.
Ay mares que teniu fillas—caséulas ab qui 'ls agradá
y no las faréu penar—en esta vida y en l' altra.

NOTA.

Las paraulas castellanas que 's troban en las diferentas versions que corren d' eixa cansò, nos fan sospitar qu' es una imitaciò d' una de castellana, tant mes quant en una d' aquellas, lo primer vers cita com lloch del aconteiximent la ciutat de Málaga ; mes ja sia això, ja no 'u sia; no cap pas dupte de que es una reminiscencia de la balada alamanya *Los fills del rey*, de la que mes avall ne posem un boçí:

Una vegada eran dos fills de rey, dos bells joves que s' estimavan molt. Mes son voler les era contrariat donchs la mar los separava.

—¿Saps nadar, amor meu? A la nit vina nadant. Jo encendré dos llums que 't servirán de llanterna.—

Va sentirho la cambrera y la dolenta va apagá' 'ls llums. L' enamorat fou engolit per las onas de la mar.

Era un diumenge al dematí, tothom estava alegre, tothom menys la filla de la reyna que tenia los ulls tots plens de llágrimas.

. . . .

Ab sos nevats brassos agafá fortment á son amor, y mirant al cel, se llansá á la mar salada, tot dient:
—Pare y mare, adeusiáu!—

CANT D' AMOR.

Ne - so - nat sen - se for -

tu - na bé'n so es - tat des - gra - ci -

at fes - te jant u - na don -

ze - lla her - mo - sa y be - lla del poch -

temps que m'ha do - nat, fes - te -

jant u - na don - ze - lla her - mo - sa y

be - lla del poch temps que m'ha do - nat.

Ne sò nat sense fortuna,
be 'n so estat desgraciat,
festejant una donzella
hermosa y bella
del poch temps que m' ha durat.

De nits sempre la somnio
promptament me so despert;
trech lo cap á la finestra
y cada vespre
sempre 'm sembla que la veig.

Jo de dias prou ne passo
sols ne puga travallar;
quan ne ve la mitja tarda
me poso á taula.
¡Trist de mí no puch menjar!

Me n' entro dins de la cambra
revolcantme sobre el llit,
quan ne so dins de la cambra
sospirs y llanto
¡Trist de mí no puch dormir!

Contempláula quan va á missa
ab lo ayre qu' ella va,
ab lo ayre qu' ella porta
m' aconorta,
m' acaba de namorar.

Vostres pits son dos rellotjes
vostra cara 'l sol pareix;
minyona, quan jo vaig fora,
qualsevol hora,
sempre miro quin' hora es.

Vostro pare y vostra mare
que ditxosos déuhen ser,
tenen las rosas á casa
frescas y hermosas,
las véuhen florí' al rosser.

Vostra mare n' es la rosa,
vostre pare es lo roser
y vos sou la poncelleta
precioseta
qu' algun dia cullirè.

Los parents la n' han privada
de qu' ab mi pogués parlar:
ó jo parlarè ab ella,
gentil donzella,
ó me n' haurán de matar.

Vostre pare y vostra mare
no s' ho han deixat de dir
que la vostra cabellera
hermosa y bella
no 's pentina pera mi.

De la vostra cabellera
si 'n pogués tenì' un cabell,
á Madrit me n' aniria
de nit y dia
á ferne un present al Rey.

Perdonéu, gentil Roseta,
no vos puch mes alabar
que com vos no n' hi ha un' altra
de flor tan alta
á que 'us puga comparar.

NOTA.

Lo Sr. M. Milá en la nota ab que acompanya eixa cansò diu: «tal es la poesia popular quan no la sostè una tradició poética.» Mes que parega definitiu aquest judici, no 'u es: sempre en tot queda per dir l' última paraula. No es aquesta la mostra de la falta de sentit comú ahont du al poble lo lirisme desposehit en ell de tota basa d' erudiciò y en prova aquí va eix fragment, mostra de la esmaginació popular, quan fantasia sens nort ni timò pel mar de l' idealisme pur:

A Folgarolas se n' es criada
la espineta que 'm fa patir.
Desgraciat es lo subjecte
que sembra y no pot cullir
Per mes que puga succehir
jo continuarè mas obras,
no s' alegrará mon cor
fins que hauré alcansat s' amor.
Nobles soldats del rey d' Espanya
que peleyan ab gran honor,
los uns son posats en campanya
y 'ls altres en guarnició;
en tal estat me trobo jo
posat en camí de campanya
á peleyar ma voluntat
ab castell de verginitat.

En est castell hi ha una donzella
per la qual estich vençut.
A dins d' un mar d' esperansas
tinch lo meu cor entretingut.
Per sos afectes somogut
me n' he posat en semblant dansa
en la que ballo ara jo
seguint lo compás d' Amor.
Eixa hermosa bandereta
donzelleta, qu' al front portéu,
¿qui pogués sentarhi plassa?
Ser de lo vostre regiment.
De las vostras ordenansas
no 'm mouria ni un instant.
Sempre estaria ocupat
baix la vostra voluntat.
Eixos cabells, gentil donzella,
son los que me 'n tenen rendit,
ab ells heu compost los llassos
per oprimir mon esperit.
Aquí m' entrego jo rendit
en vostras mans, gentil donzella,
que ja sabeu ferit mon cor.
De las empresas del amor
vostres ullets, gentil donzella,
son dos espasas d' honor
ó dos canons d' artillería
que disparan dins mon cor
balas y bombas ab rigor,
pero ay! son amorosas!
las hi tiréu ab tenor tal
que 'm travessan y no 'm fan mal!...

Ara qu' hem parlat del carácter que pren la poesia popular quan deix la naturalitat y senzillesa, ve á tom lo donar mostra mes que sia lleugera de

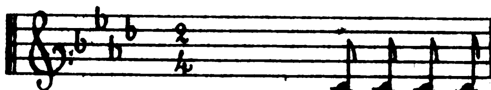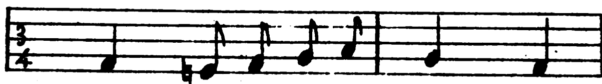
la fasomia que te, quan se permet ser graciosa ab enginy ó millor dir valentnos d' una manera de dir popular «graciosa sens gracia.» La següent cansó acabará de demostrar que 'l poble sols troba l' art quan no 'l busca. Li succeheix lo que al poeta ab la inspiració.

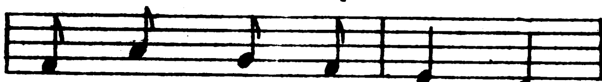
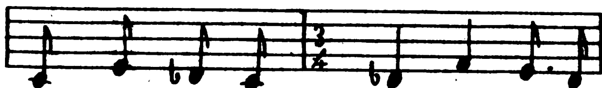
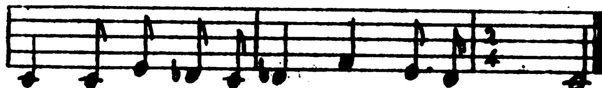
Las donas son al llit—qu' esquivan las gallinas.
Veig al senyor rector—com se 'n va per las figas.

Tra-laralaralá.
Com se 'n va per las figas.

Jo n' hi faig un gros crit—que 'm trie las pansidas.
Me 'n pujo á un cirerer,—y faig caure una ametlla,
l' ametlla 'm cau al peu,—y 'm fa sanch á l' orella.
No sè quina orella es,—si será l' espardenya.
La mar cria conills,—pel bosch s' hi fan anguilas;
la cansó qu' he cantat—cansó de las mentidas.

SAN MAGÍ.

A - lli baix al

pla ja n'hi ha una da - ma

n'e - ra lo di mo - ni

que l'a tor - men - ta - va pe - ca -

dor que l'a - tor - men - ta - va pe - ca - dor

**Allí baix al pla—ja n' hi ha una dama;
n' era lo dimoni—qui l' atormentava;
Pecador,
que l' atormentava,
pecador!
Lo dimoni diu—del cor de la dama:
—No me n' aniré—qu' en Magí no 'u mani.—
. . . .
Ja 'l varen buscar—per 'quellas montanyas:
várenlo trobar—á la cova santa
que pregava á Deu—per la seva mare,
de que li alcansés—lo que li demana,
la gloria del cel—qu' es la gloria santa.
Ja 'l varen lligar—ab cadenas llargas
y per aquells monts—van arrossegarlo.
Quan son baix al pla—ja lo 'n reposavan:
—Tu Magí qu' ets sant—obrans un miracle,**
ne tenim gran set,—set que nos abrasa;
be beuriam prou—si tinguessem aiga.—
Magí s' agenolla—ab las mans plegadas.
Ab lo gayatet—tres cops ne pegava;
ja 'n surten tres fonts—frescas y geladas,
curan de dolor—febres y quartanas,
qui tinga algun mal—vagi á visitarlas.

NOTA.

«No se sab d' hont era fill aquest sant: Domenech en sa historia dels sants de Catalunya diu

qu' era de sanch real,[1] de Borgonya y que s' havia retirat á las montanyas de nostra terra, ahont avuy se 'l venera, ahont hi passá alguns anys fent vida d' hermitá y molts miracles. La fama de sas estraordinarias virtuts y del diví poder ab que obrava arribá á saberho lo prefecte de Tarragona qu' era gentil; aquest tenia una filla molt malalta y enviá un misatge al sant á fi de que volgués anarli á curar. Magí hi aná y la malalta guarí. Morales diu que després d' axió lo sant se 'n torná á sa montanya y havent tornat á creixe la persecució contra 'ls cristians en temps del emperador Maximiá, lo mateix prefecte hi enviá alguns soldats perque l' agafessen, quals soldats arribaren á la cova molt fadigats y morts de set y 'l sant per férlosela passar feu rajar d' una penya una font d' aiga regalada: aquesta font encara avuy dia 's conserva y molts son los malalts que hi van per guarirse de sos mals. Mes perçó los soldats no foren agrahits, sino qu' al revés volgueren que renegués de sa fe y no volentho Magí, l' escapsaren allí mateix. Diu Morales, qu' allí hont caigué la sanch del martre, naixqueren uns rosers, que feyan unas rosas blancas tacadas de jáspis de color de sanch, volent ab axió Deu honrar la mort de son servent. La cova hont feu penitencia y morí es molt venerada pels catalans que de tots cantons hi van á visitarla. (*Leyenda de oro.*)

Una de las poblacions que ab mes fe celebra lo dia d' aquest sant (19 d' agost) es Tarragona.

1 No cal dar crédit del tot á n' aquests parers, donchs ja es sabut que molts son los nostres sants als que se dona aquest carácter y l' afició á viure entre nostres monts per mes que sian de llunyanas terras.

LA CARTA.

Pastoril.

Ma- las no-vas me n'han

du - - tas ma - las no - vas pe - ra

mi han pro - més á la Ma-

ri - a la flor de tot per a-

qui. A deu Ma - ri - a ga-

la - na prin - ce - sa de mos sen-

tits tu ro - bas la pau als

ho - mes y á mi m fas pe-ná y mo - rir.

Malas novas me n' han dutas—malas novas pera mi
han promés á la Maria—la flor de tot per aquí.

Adeu, Maria galana,
princesa de mos sentits.
Tu robas la pau als homes,
y á mi 'm fas pená' y morir.

Agafo capa y sombrero—y á ca' [1] la Maria aní
ja truco á la seua porta—Maria baixam á obrir.
Al baixarne de la escala—ella arrenca un gran sospir.
—De que sospiras Maria?—no sospiris pera mi.
—La gent ja son á la sala—sols esperan lo meu sí.
—Dónalsel' lo *sí* Maria—Maria dónals lo sí.
No descontentis ton pare—sols per contentarme á mí
que jo ja me 'n farè frare—del convent del caputxí,
n' estarè un any y un dia,—Maria, no 'n podré eixir.
Quan tú ne serás casada—ja m' ho enviarás á dir;
tú m' escriurás una carta—del que 't passa ab lo marit,
jo te n' escriuré un' altra—del que 'n passa al monestir.»
Un dia ohint la missa—carta d' ella veu venir
escusas de besá' á terra—ell la carta va cullir:
la missa may s' acabava—pera poguerla llegir
la missa ja está acabada—y se la posa á llegir,
en sent al mig de la carta—ja n' arrenca un gran sospir:
—Ay Marieta, ay Maria—si te 'n poguès tení' aquí

1 *Ca' la* per *casa la*.

tota cuberta de rosas—rosetas del meu jardí,
no 'm sabria greu se frare—ni haverme fet caputxí.

VARIANT.

Vers 1.

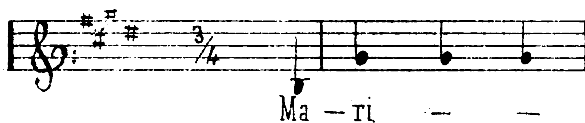
Un dia cullint floretas—floretas del meu jardí,
mentres floretas cullia—carta d' ella 'n veig venir.
—Joseph una nova porto—que no tè la goso á dir,
que te 'n casan la Maria,—no esperan sino 'l teu sí.

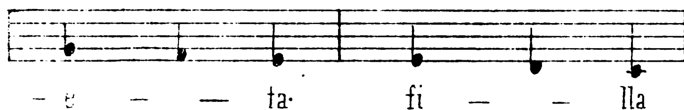
ALTRA VERSIÓ.

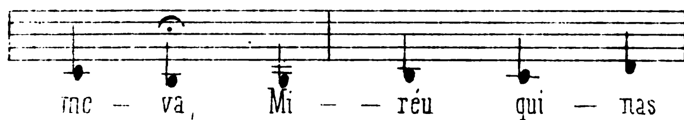
Esçolta tu Marieta—escolta lo que 't vuy dir,
dugas ó tres parauletas—mentre 'ls cantis vas omplint.
Que ja m' ho han dit Maria—que 't casas aquesta nit,
no descontentis als pares—per acontentarme á mí.
Que jo me 'n vaig á ser frare—del ordre dels caputxins,
qu' allí estarè un any y un dia—sense poderne sortir.
Dia de la profecía—Maria, sigas allí,
que te 'n escriurè una carta—com me prova 'l monastir.
Tú me 'n escriurás un altre—com te prova 'l teu marit.»
Dia de la profecía—Maria va serne allí.
Ab escusas d' ajupirse—la carta ja 'n va cullir:
la missa prompte s' acaba—pera poguerla llegí.
Quan la missa fou finida—á la celda se 'n entrí;
al desclourene la carta—ja ne llensa un gros sospir.
Maria de mas entranyas—qui te 'n puguès teni' aquí,
un rato de mitja horeta—que parlariam d' amichs.
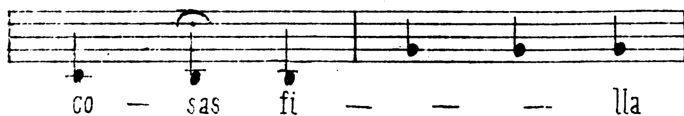
Oh linda flor de perera
valenciana gentil
tu robas lo cor als homes
y 'l meu fas pená' y morír.
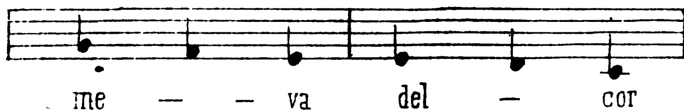
¡QUINAS COSAS TE 'L JOVENT!
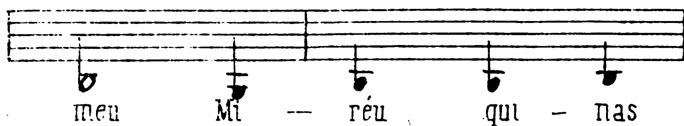

Ma – ri – –

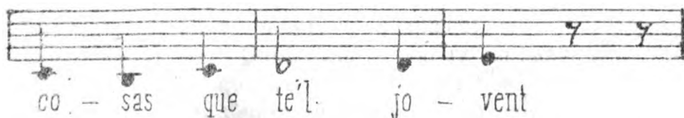

– e – – ta fi – – lla

me – va, Mi – – réu qui – nas

co – sas fi – – – lla

me – – va del – cor

meu Mi – réu qui – nas

co – sas que te'l jo – vent

—Marieta, filla meva,
miréu quinas cosas!
filla meva del cor meu
miréu quinas cosas
que te 'l jovent.

Si 'm negas lo que 't demano
ne perdré l' enteniment;
un patò y un' abrassada,
cosa de poch compliment.—
. . . .
Quan es un tros mes enllá
ja n' encontra un amich seu:
—Amich meu si tu ho savias,
si ho savias, amich meu,
sò enganyat la Marieta
paraula de casament.
Amich meu, si tú t' hi casas,
si t' hi casas, amich meu,
tindrás cent quarteras d' ordi
y altras cent de blat d' aument.—
Ja diu lo mes xich de casa
y 'l mes poch enteniment.
—Qui haja fet lo mal qu' ho pagui
qu' així ho diu la lley de Deu,—
Mentre estant així en conversa
tocan á missa al convent.
La Maria se n' hi anava
ab tot acompanyament.

Al se' á la pica beneyta
ja 'n gira los ull al cel:
—Ay Deu meu, si 'm perdonavau
si 'm perdonavau, Deu meu,
vos faria fe' un rataula
pera vos dulcissim Deu,
y tambè una corona
pera vos Mare de Deu.
Miréu quinas cosas
que te 'l jovent.

LOS FUSELLERS DEL ANY 1804.
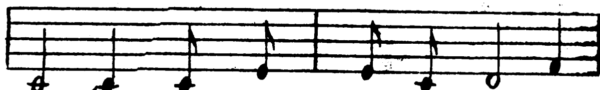

De ro - se - tas n'es lo

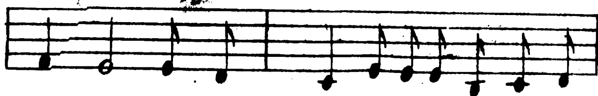
temps de ro - se - tas n'hi ha a-

nya - da las mi nyo-nas que - da-

rán jo no se com es - pli -

car - ho som sol - dats som sol-dats del rey d'Es-

pa - nya so - m so - l - dats.

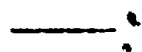
De rosetas n' es al temps—de rosetas n' hi ha anyada:
las minyonas quedarán—jo no se com esplicarho.
Som soldats,
som soldats del rey d' Espanya,
som soldats!
Barcelona ciutat gran,—gran bandera n' ha posada,
lo dia quinze de maig—á la una de la tarde,
bandera de fusellers—per servir al rey d' Espanya.
A casa 'l senyor Major—allí la mida hi ha alsada,
deu doblas los han donat—als qu' á la mida arribavan;
á tants quants farán nou pams—se 'ls dará 'ls cinch rals de plata,
y 'ls que no hi arribaran—tindrán la pesseta blanca.
Los han vestit molt bonichs—que dava gust lo guaytarlos:
espardenya blanca al peu—beta fins á mitja cama,
las calsetas de vions—y la jaqueta de grana.
D' armilletas tots guarnits—sols que 'ls galons eran falsos:
lo barret ab una ploma,—l' escarapela hi resalta.
Per las noyas han deixat—molts sa vida regalada.
Van per plassas y carrers—alegres cantant romansos.
Quan del barco foren dins,—tot van ser plors y mes llantos.
—¡Adeu, Barcelona, adeu!—¡Adeu regalada patria!
Que 'ns ne anem á morir—pera defensar l' Espanya.
Monjuich encara 's veu—sembla que siguem á casa.
Monjuich ja havem perdut—aixó es que mes m' espanta.—
Ja 'n respon lo mes petit:—«A ne mi mes que á vosaltres.
Jo que sò tan flach de carns—res de bo puch esperarne.
Quan á Cadiz 'ribarém—sentirém so de campanas,
sentirém so de tabals—de canons y escopetadas.
A las horas pensarém—ab nostres pares y mares.
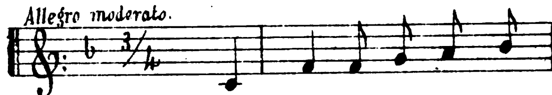
Posémnos á reclamar—la Mare de Deu del Carme.
La Mare de Deu del Mont—que n' es la nostra advocada.
Si d' aquesta 'n sortim be—tots irem á visitarla,
los casats ab sas mullers—y 'ls fadrins ab sas aymadas.
Tots los que tindrém diners—farán dir missas cantadas,
y 'ls que diners no tindrán—passarán parts de rosari.
Som soldats,
som soldats del rey d' Espanya,
som soldats!

NOTA.

Mes qu' haguem posat en lo titol de la cansó l' any 1804, devem manifestar. que no 'ns hi fem forts, donchs no havem pogut trobar cap document que 'n donga fe: ab tot, sí creyém que la época de la organisació d' aqueixa forsa deu per precisió trobarse entre lo 1802 y 'l 1806; ço es en lo temps de la guerra de l' inglés. Epoca en la qual se compongueren algunas cansons, últimas enteladas espurnas d' aquella tan preciosa poesia dels cants populars de la vellura.

CARAMELLAS.

En a - ques - ta por - ta

som - - no hi som per - res de

mal si en res vos a - gra - vi -

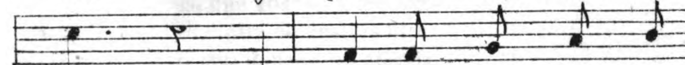
em - su - pli - co nos ho di -

gau d'ai - xó no'n fa - rem ca -

bal - - y pas - sa - rém nos - tra

via Deu vos guart tot quant te -

niu - y la hu - mil Ver - ge Ma - ria.

En aquesta porta som,
no hi som per res de mal,
si en res vos agraviem,
suplico nos ho digau;
d' axò no 'n farem cabal,
y passarem nostra via:
Deu vos guart tot quant teniu
y la humil verge Maria.
Digau viudetas, casadas,
y donzellas que sou dins,
si gustau de la música
d' aquestos galans fadrins.
La resposta no es tornada,
jo crech que be 'n gustarán:
Cantem tots ab alegría,
si volen donar, darán.
Lo primer, ó donzelletas,
que vos suplicam rendits,
es, que vos iscáu llestetas
de dintre de vostres llits.
Eixiu, donchs, ab alegria,
que coblas no 'n faltarán:
Cantem tots ab alegría,
si volen donar, darán.
Iscan los pares y mares,
que 'ls agradará també,
y axí mateix las comares,
que per ellas se fa 'l bé;
isca tota la casada,

que tots junts se alegrarán:
Cantem tots ab alegría,
si volen donar, darán.
Iscan també vostres avis,
y los sogres si n' hi ha
pero aquestos que no iscan,
molt poch nos importará;
ara es lo temps d' alegría,
y élls sempre van rondinant:
Cantem tots ab alegría,
si volen donar, darán.
La Quaresma es acabada,
Jesus ja ha ressucitat,
déunos ous, fijas ó cocas,
puix que á Pasqua hem arribat;
las coblas son acabadas,
per aixó no cessarém;
y al peu de la vostra porta
alegrement cantarém.

NOTA.

Véuse aquí lo que esplicant la festa en que 's cantan aquestas caramellas deyam en lo *Calendari catalá* del any 1868.

«Las *caramellas* ó *camilleras* se celebran lo dissapte de Pásqua. Tot lo jovent del poble se congrega y en joliu aplech va de casa á casa trucant á totas las portas demanant quelcom per la Mare de Deu, acompanyantlos una nombrosa cobla y cantant uns goigs de la Verge. Quan s' ha fet tota l' aplega. llavors, al mig dia, se acollan de nou y fan un dinar ahont deu haverhi de precis un gran plat de caragols; aixó es lo que caracterisa aquella

dinada. Tambe hi corra 'l bacallá de dos ó tres menas. Allí cadahú hi diu la seva y dura fins á entradefosch, hora en que 'ls joves corren á sas casas á cercar unas cistelletas, totas enflocadas y ab picarols y flors boscatanas, que tenen lligadas al cim de llargas canyas gurnidas de cintas. Tots al plegat, ab la cobla al darrera y cantant cansons aixeridas y dolsas, van de finestra á finestra trucant á las casas de las donzellas, y eixas obran, y ab rezel guaytan y trémolas de mans agafan la cistella é hi posan lo que millor los sembla. Tot lo que llavors s' arreplega es pels de la colla. ¡Quantas ulladas de jove á donzella 's travessan! ¡Quántas citas esperadas llavors se donan! Es un be de Deu: ells á baix canta que canta, y ellas á dalt, ab las galtetas rojas com las cireras, guaytant y mig rient, y escondint lo cap cada volta qu' un dels joves las hi diu alguna tendra parauleta. Aixís se passa 'l vespre. Tot lo poble está en moviment fins ben tart de la nit. Y tot son crits d' alegria, y música y cansons! Y 'ls noys forman cua á la quadrilla, y 'ls vells per oure la veu de sos fills, tambè los van al darrera ab lo bastó de gantxo á la má y la llarga barretina fregantlos la esquena. Aixo la vigilia. Ara al endemá, 'l dia de Pasqua tot lo bo y millor del poble corra á la plassa y allí á damunt d' una taula hi ha 'l *guinot*. Lo *guinot* consisteix en una agulla qu' está posada y 's mou com la de la brúixula; sota d' ella hi ha pintat un cercol ab nombres y dos ninots; l' un representa una dama, l' altra un ninot que te per nom *guinot*. Qui vol jugar, fa rodar l' agulla: si eixa s' atura sobre un nombre alt, bo; si 's para damunt la dama, millor;

mes qui l' ha fet rodar quan l' agulla s' detura sobre 'l ninot, tot ho guanya. Pus be, aquell es lo dia de jugar á consemblant joch. Los que tenen la taula del joch, son los que la vigilia al matí han fet l' aplega per la Verge, y cosa estranya, en nom d' ella jugan, posant al joch lo que per ella 'ls han donat. Tot lo que 's guanya es per la mare de Deu, tot lo qu' ells perden es del que guanya. Aixís hi ha hagut anys que la Verge ha tingut molt y altres que tot ho ha perdut. Mes per ço, diuhen los del poble may s' enfada y sempre des de dalt de son guarnit camaril nos mira dolsament ab la rialleta á la boca.»

D' aqueixa cansó n' hi ha moltas variants y ab lo mateix obgecte se 'n son fetas á dotzenas; mes ni la que posem per mostra ni cap de las altres reuneix cap condició literaria. Lo que te verament preu artistich es la tonada. Per no deixar arreconada tan agradable melodía, hem fet lo sacrifici d' estampar la barroca lletra de la cansó.

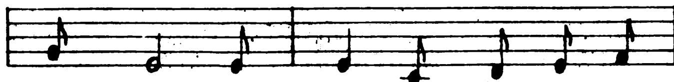
LO FILL DE LA VIUDA.

Si n'hi ha-vi - a u - na

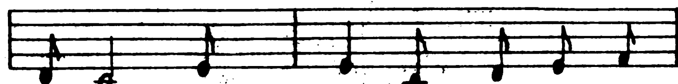
viu - da á la ciu - tat de Gra-

na - da, si n'hi ha - vi- - a u - na,

viu - da u - na viu - da molt hon-

ra - da Val - gáu nos Ma - re de

Deu - Prin - ce - sa Car - me - li - ta - na.

Si n' hi havia una viuda—á la ciutat de Granada;
si n' hi havia una viuda—una viuda molt honrada;
Valgáunos, Mare de Deu,
princesa Carmelitana!
No 'n tenia sino un fill—aficionat á las cartas.
Lo dia tres de janer—á las quatre de la tarda,
en Joseph se n' es anat—allí al carre. de las damas;
se n' es posat á jugar,—tots los diners li guanyavan.
Li han guanyat los diners—y 'l rellotge que portava.
Se n' ha jugat lo barret—las mitjas y las sabatas.
Se n' ha jugat la levita—la camisa que portava.
N' ha quedat avergonyit,—cap á casa se n' anava.
Quan sa mare lo vegé,—ja 'n queda tota admirada.
Quan sa mare lo vegé—als dimonis lo 'n donava.
—Emportéusen' lo meu fill—no 'l vull veure mes á casa.—
No passa l' espay d' un' hora—que 'l diable ja arrivava.
Vestit com un gran senyor—dos rellotges ne portava.
Ja 'n pega un truch à la porta.—«¿Qui era?» li preguntavan·
—Obríu la porta, senyora,—obríula sense cuidado:
vinch á cercar vostre fill,—aquell jugador de cartas.
—Empórtatel' lo meu fill;—empórtatel' gran diable.
-Donchs trayéuli las cadenas-qu' al coll ne du cargoladas.-
La mare ab sas propias mans—li 'n treya 'ls escapularis.
Quan son dins d' un bosch molt fosch—los ix la Verge del Carme.
—Deixa estar lo meu fillet,—déixal estar, gran diable;
la mare que te l' ha dat—de Deu no es perdonada.
Véste á confessar, Joseph,—pusque hi ets á temps encara.—
A las deu horas de nit—en Joseph ja 's confessava:
á las onze de la nit—en Joseph ja combregava:

al punt de la mitja nit—en Josepet ja finava.
Los ángels li feyan llum,—la Verge l' amortallava,
ne sona dolsa música,—dalt del cel se l' empujavan,
y lo fill se n' es salvat,—la mare s' es condempnada.

NOTA.

No passa de ser un romans vulgar, tret de un fet trivial; mes que serveix pera descobre clarament lo fons religiós que anihua dins dels cors de la gent del poble. Esprit religiós es aquest qu' alguns cops s' estravia convertintse en fanatisme; mes que no sol perdres' casi may per caure en lo ateisme.

LO FRARE Y LA PASTORA.

Se canta ab la tonada del *Aucellet,* (vegis, volum I.)

Allí en lo camp
de Tarragona
si n' hi ha un arbre
que 'n brotona.

Quan l' arbre es vert
l' ombreta es bona,
quan l' arbre es vert.

Si n' hi ha un arbre
que 'n brotona,
y sota l' arbre
una pastora
y un frare blanch
que l' ensermona.
Tantas li 'n diu,
la fa fallona.
N' hi pega un colp
á la corona,
la sanch del cap
en terra brolla.
—¡Mira que has fet,
falsa, traydora!
D' aquest pecat
has d' anar á Roma
al Pare sant
que te 'n perdone!
—¿Com hi aniré

**jo tota sola?
L' un dia plou
y l' altre tróna
y l' altre cau
pedra rodona.**

**Quan l' arbre es vert
l' ombreta es bona,
quan l' arbre es vert!**

LA PRESÓ DEL REY DE FRANSA.

Ja - par-ti lo

rey de Fran - sa un di -

lluns al de - ma - ti

va par - tir pe - ra

pen - dre Es - pa - nya y'ls Es - pa-

nyo - ls be l'han pris Ja - par-

ti lo rey de Fran - sa un di-

lluns al de - ma - ti.

Ja parti lo rey de Fransa—un dilluns al dematí,
va partir per pendre Espanya-y 'ls espanyols be l' han pris,
posantlo en presó molt fosca—que no 's coneix dia y nit,
sino per una finestra—dóna al camí de Paris.
Treu lo cap á la finestra—y un passatger veu venir:
—Passatger, bon passatger—¿á Fransa que 's diu de mí?
—A Paris y á Fransa deyan—nostre rey es mort ó pris.
—Passatger retorna á Fransa—portarás novas de mi,
dirás á la meva esposa—que 'm vinga á traure de aquí.
Si no hi ha prou diné' á Fransa—que vajan á Sant Denis,
que venguin la contxa d' or—que 's venguin la flor de lis.
Si no hi ha prou diné' en bossa—que vajan á Sant Patris.

NOTAS.

La nova de la presò del rey de Fransa Francisco I, produhí tanta exaltació á Barcelona que lo gobernador de la ciutat En Pere de Cardona, sabent que 'l rey presoner se dirigia á la ciutat de son gobern, va tindre de fer públicas cridas encarregant que ningú s' atrevís á motejar ni escarnir lo ilustre presoner ni á llur patria y sino qui ho fes pagaria una multa y fora tancat vint y cinch dias á la presò. Lo quinze del mes de juny de 1525 arrivá lo monarca francés acompanyat del virrey de Nápols en una armada de vint y una galeras y posá en l' hort del arquebisbe de Tarragona. Va

estarse á Barcelona fins al 23 del dit mes, sent de notar que á la nit de l' endemá de sa arribada las damas mes notables de la ciutat, ab la comptesa de Palamós y la muller del gobernador al cap, en lluhida cavalcada anaren á ferli cortesia. No en va tenia lo rey Francisco fama de ser lo pus galantejador y ben portat home de son temps.

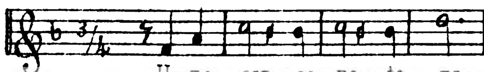
Atés tot lo dit fins aqui res te d' estrany que 'l poble de tot aixó ne tragués una cansó.

En lo *vers* 17 lo rey encarrega al passatger que diga á la muller que 'l vinga á traure y aixó 'ns dona un dato per casi creure ser feta la cansó alguns mesos despres de sa estada á Barcelona, donchs se complí lo desig del rey si be en lloch de la reyna vingué á n' aqueixa ciutat en busca del pres, sa germana l'infanta Na Margarida. L' autor del romans de fixo tingué present la vinguda de aquesta, al compondrel.
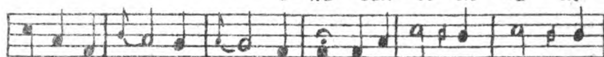
En quant á las terminacions en *is* en alguna de las paraulas ja hem vist esser aixó un lloch comú en la nostre poesia popular; per tant, cap importancia te que hi haja *pris* en lloch de *prés,* com no sia la necessitat de l' assonant en qui feu la cansó.

Es d' esmentar que feu presoner al rey de Fransa (segons tradició) lo capitá Aldana, fill de Tortosa.

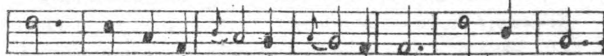
LA NOYA DEL AMPURDÁ.

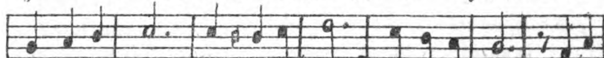
U- na can - so - ne - ta no-

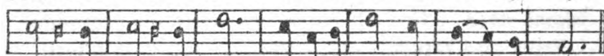
va be la sen- ti - réu can - tar tre-ta n'es d'u - na min-

yo- na del fon - do del Am- pur - dá Ay! mi - réu
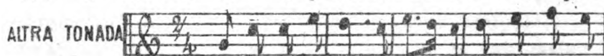

si n'es al - te - ta á la e-dat dels di-vuit anys Ay mi-

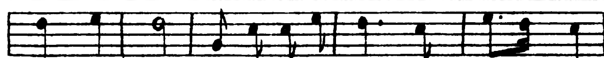

réu si n'es al - te - ta que tra-ves-sa dels nou pams

ALTRA TONADA

U - na can-so-ne - ta no - va be la - sen-ti-

réu can - tar tre - ta n'es d'u - na mi - nyo - na

del fon - do del Em - por - dá Ay, mi - reu si n'es al-
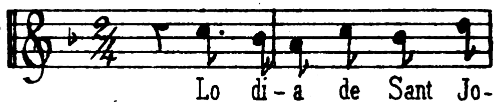

te - ta á la e - dat dels di vuyt anys Ay mi - reu si
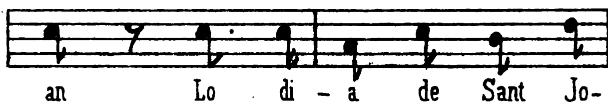

n'es al - te - - ta que tra - ves - sa dels nou pams.
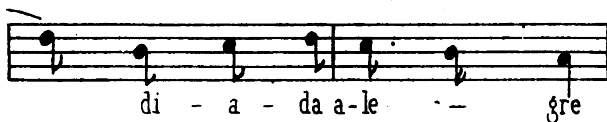
Una cansoneta nova—be la sentiréu cantar
treta n' es d' una minyoná—de la plana d' Ampurdá.
Ay miréu si n' es alteta—á la edat dels vint anys.
Ay miréu si n' es alteta—que travessa de nou pams.
Contrabandistas passavan—d' ella 's van enamorar,
tot seguit ja li digueren—que si ab ells volia anar.
La minyona es brilloseta—tot seguit los respongué
doneumen las armas curtas—y 'l vestit d' home també.
Dret á Montlluis anaren—pera comprarli un vestit,
un vestit tot d' una roba—qu' á Espanya no se n' 'guès vist,
tambè una faixa de seda—tambè li varen comprar,
trescentas lliuras qu' hi havia—totas las hi van gastar.
-Ay minyons tots á las armas-dret á n' al pont de Banyuls
á carregar de tabaco—de pols y també de fum.
Quan al pont de Banyuls eran—ja 'n cridan no moura al rey
tiran las capas á terra—y escopetadas á n' ells.
Set horas de foch tingueren—sense may un punt parar
la minyona brilloseta—tot seguit se va espantar,
ja se 'n girava al darrera—sens tenirne cap consol.
—Veusen' aqui las pistolas—donéume lo trabuch sol.
A la plassa de Girona—jo soleta hi vull entrar.—
La minyona es espiada—ja la varen agafar,
ya la agafan y la lligan—la duhen á la presò
lligada ab grossas cadenas—que ne feya compassiò.
Quan á la presò va esse—li fan causa criminal,
per sentencia haguè la mort—á n'a dalt del catafalch.
Quan al catafalch va esse—estas paraulas va dir:
—Ay noyas anéu alerta—preneu exemple de mí.
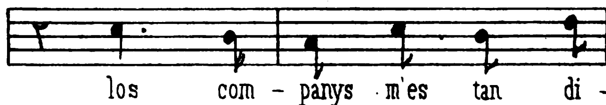
LO DIA DE S. JOAN.
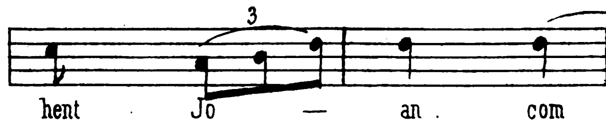

Lo di - a de Sant Jo -
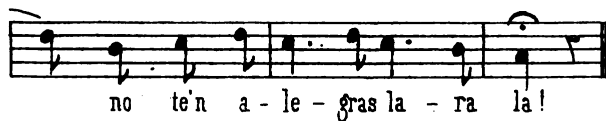

an Lo di - a de Sant Jo -

3
an n'es u - na

di - a - da a - le - gre

los com - panys m'es tan di -

3
hent Jo - an com

no te'n a - le - gras la - ra la!

Lo dia de Sant Joan—es una diada alegre,
los companys m' estan dihent:-«¿Joan com no te'n alegras?»
—«Com me'n puch alegrar jo-si m' han casat l' amor meva,
«l' han casada lluny d' aqui—que per mi n' es un desterro,
«l' han casada lluny d' aqui—perque may la puga veure.
«L' han casada á san Martí—que per mi es una gran pena.
«Lo dia que 's va casar—va passar per casa meva,
«com si Deu ho hagués volgut—jo m' estava á la finestra.
«Ella n' arrenca un suspir—pensant que ningú la veya
«y desseguida un gran plor,—jo plorava molt mes qu' ella.
«Lo que me'n consola á mi—es que tinch dos prendas sevas,
«l' una n' es un anell d' or—ab quatre pedras bermellas,
«l' altra n' es un mocador—tot voltat d' seda verda
«y ab bell mig un campanar—rodejat de quatra estrellas.»

NOTA.

Acompanya á n' aquesta cansó un acabament qu' es del tot ben lleig. Nosaltres la 'n separém pera deixar á la composició mes bonica. Mes per si algun curiós vol saber com diu, aquí 'l té:

Fadrins que veniu al mon—no poséu amor en ellas,
que son com los rovellons—cullits al mes de septembre,
al dematí son sancers—y á la tarda 'ls cuchs se 'ls menjan.

VARIANTS.

Vers 5.

L' han casada lluny de mi—perque 'ls meus ulls no la vegin.

Vers 9.

Ella'm va di': «adeu Climent.» -Jo li vaig di': «adeu Teresa.»
Ella se 'n posá á plorar,—jo vaig plorar molt mes qu' ella.
De llágrimas dels seus ulls—se 'n va formá' una riera. [1].

Vers 14.

Al bell mig hi ha un campanar-y al cap d'amunt una estrella
que gira la cara al vent—com ho fan moltas donzellas.

1 A n' aquest vers hi segueix eix altre que separem per grotesch y fora de caixa:

Hi passarán deu vaixells—y vint y quatre galeras.

LOS TRES REYS.

La llum de la es-
tre - lla ja de lluny se veu ni 'ls
mi-vols la ta - pan ni'l sol la es-cu-
reix Pas- tors y sa - gals ve- -
hins de Beth - lem cor-
réu ve - niu ve - hins de Beth-
lem mi - réu qui - na es-tre - lla que
bri - lla en lo cel en lo cel en lo
cel mi - reu qui - na es-tre - lla que
bri - lla en lo cel.

La llum de la estrella
ja de lluny se veu,
ni 'ls núvols la tapan,
ni 'l sol la escureix.
Pastors y sagals,
vehins de Bethlem,
correu, veniu;
vehins de Bethlem
miréu quina estrella
que brilla en lo cel.

La estrella camina
va cap á Bethlem,
aixó es un prodigi
del Omnipotent.
Pastors y sagals, etc.

Guiats per la estrella
sol-licits y atents
ja ne veuhen vindre
tres magos ó reys.
Pastors y sagals, etc.

Los tres reys ja venen
d' allá d' Orient
per adorá' y veure
aquest nou portent.
Pastors y sagals, etc.

Venen ab criats,
venen ab camells
molt ben adornats
ab grans cascabells.
Pastors y sagals, etc.

NOTA.

En los *cuentos y poesias populars* publicadas per F. Caballero, hi ha una versiò d' aquest cant, si be en ella queda inclós tot lo drama del naixement, des de la Anunciaciò á la *adoraciò* dels tres reys. Nos apar que la má de l' autora haurá rentat un xich la cara al *romans*, donchs aixis nos ho fan sospitar alguns versos que á nostre entendre no tenen gayre de populars. Veusen' aqui un troç:

. . . .
Por ásperos montes
la pareja va;
camina sufriendo
con conformidad
los vientos y escarchas
frio y temporal.
Virgen venturosa
parto celestial!

La doncella pura
ya no puede mas;
rendida al cansancio
fatigada está:
José la consuela
tierno y paternal.
Virgen etc.

. . . .

Ya están en Belen
pero que crueldad!
Ninguno en el pueblo
los quiere hospedar!
Las puertas á Dios
llegan á cerrar!
Virgen etc.

. . . .

Despues acudieron
Melchor y Gaspar
y su compañero
el rey Baltasar,
á quienes la estrella
los vino á guiar.
Virgen etc.

Aquellos tres reyes
con gran humildad
oro y mirra ofrecen
al Dios de la paz,
que de magestades
es la magestad.
Virgen venturosa
parto celestial!

LO RETORN SOPTAT.

Se canta ab la tonada de *La mala muller*. (Vol. II, pl. 81).

Un dia me 'n passejava—desde la sala al balcó
vaig senti una veu que 'm deya:—Maleta estich de l' amor.

Qui pogués dormir la jove—una sola nit ab vos
ab una cambra de rosas—y ab un llit cobert de flors.

—Aquesta nit seré sola—per poder dormir tots dos:
mon marit es á la guerra—cent lleguas lluny de l' amor.

Que quan passi la ribera—se li negui lo grissó
y lo seu cor se li cali—aquell animal falcó.—

Quan fonch dita aytal paraula—á la porta hi fan remó'.
Quan lo sent tota s' esglaya—y ni ve greu tremoló.

N' es lo seu marit qu' arriba—lo qui mou lo trucadó',
ab lo peu empeny la porta,—ab la ma treu lo baldó.

—¿De qui es aquest cavall—que gasta tan de brilló?
—Lo cavall n' era perdut—y lo so arreplegat jo.

—¿De qui es aquest sombrero—guarnit ab tan de galó?
—Mon germá me l' ha enviat—pera regalausel á vos.

—¿De qui es aquesta espasa—que ne 's capsadeta d' or?
—Perdonim lo meu marit—que berganteta so jo.

—¿Ahont ne teniu las claus—d' aquell mes alt miradó?
-Las claus las hauré perdudas-mon marit que no se hont son

—Busquéulas be per las cambras—ó sino per lo saló,
si las heu perdut de plata—d' or vos las faré fer jo.—

Ja n' arrenca de la espasa—ja pots dir la confessiò
si aquesta te 'n perdonava—me 'n farias de pitjors.»

Mentres mata la Senyora,—cavaller gran tremoló
no s' espanti 'l cavaller—que també 'n passaréu vos.

NOTAS.

Es aquesta cansò una variant y no mes de *La mala muller* que ja hem publicat (volum II, página 81). Llavors senyalavam certa semblansa de la versiò que alli publicarem ab *el adúltero castigado*: ara podem dir que la versiò present n' es casi una traducciò. ¿Prova aixó l' origen castellá de nostre cant? Si no 'l prova, 'l fa molt probable.

També devem fer constar que certs versos y algunas paraulas de la present versiò nos fan sospitar de la seua puresa en punt á llenguatge: creyem entreveurehi certs adops y surgits fills de mans avesadas á escriure; si be per altra part també es mester que digam que de la mateixa n' hem arreplegat algunas altras versions que presentavan la mateixa forma, tal volta ab pretensions de massa literaria. En prova aqui van aquests boçins de una altra versiò:

. . . .
Ab la punta de la espasa
te 'n daré lo sant perdó...

———

—De qui son aquestas armas
que lluhen molt mes que 'l sol?
—Mon pare vos les envia
per fer la guerra á Lió.

—Ja li 'n pots donar las gracias
que jo ne tinch de millors, etc.

La musa popular no parla aixis.

Tambe coneixem una altra versió d'aquest cant, si be ab diferent assonant, y en donem lo següent boçí per mostra.

—Qui pogués passar la nit
ab aquesta gran senyora.
Ay de la nit!
Ay de la nit que tan poch dura!
En un llit encortinat
y la cambra fos escura,
y tot fos tancat en clau
y la clau ne fos perduda,
y no hi hagués cap manyá
ni á Fransa ni á Catalunya, etc.

VERSIÓ BRETONA.

Ahí plorava á la finestra la jove muller de Saint-Malo.

—Pobreta de mí! M' han mort, m' han mort lo meu rossinyol!

—Dígam, muller meva, ¿perque t' aixecas tan sovint, tan sovint del llit y 'm deixas sol á la nit? Hont te 'n vas sense res al cap y ab los peus descalsos?

—Si m' aixeco á la nit, estimat espós, si fujo del llit es perque m' agrada veure los barcos com van y venen.

—Oh no, no, no es pas per veure barcos perque surts sovint á la finestra; no es per veure barcos

ni tampoch la lluna, ni menys las estrellas; dígam, dígam muller meva ¿perque t' alsas cada nit?

—M' also per anar á contemplar lo meu fill dins del bressol.

—Tampoch es per veure dormir un noy: no son falornias lo que vull sentir ¿perque t' alsas cada nit?

—Oh no 'us enfadéu, mon vell marit, ja 'us diré la veritat: es un rossinyol lo que escolto cada nit des de la finestra; un rossinyol que 's posa sobre un roser. Cada nit l' escolto ¡canta tant be! tant be! tant be! cada nit fins que la mar s' amanseix!»

Quan lo vell senyor la va haver sentida, va rumiar, y 's digué á n' ell mateix:

—Tant si es cert, com si no 'u es, agafarem al rossinyol.

L' endemá al matí, aixis que fou llevat, se n' aná á trovar al jardiner.

—Escolta jardiner, hi ha una cosa que 'm neguiteja, en lo clos hi ha un rossinyol que no para de cantar en tota la nit y 'm desvetlla: si aquesta tarda l' has agafat, te donarè una moneda d' or.—

Lo jardiner, aixis que l' hagué sentit, pará un llas é hi va agafar lo rossinyol y 'l portá á son amo.

Y 'l senyor quan lo va tindre esclafí una grossa riallada; y l' ofegá y sobre la falda de sa jove muller va tirarlo.

—Aquí teniu al rossinyol, li digué. Per vos l' he fet agafar, estich segur que n' estaréu contenta.
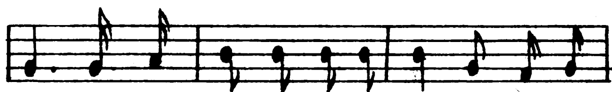
Y quan va saberho l' enamorat deya ab trista veu.

—Nos han ben atrapat, ja no 'ns podrém veure mes al clar de lluna.—

LA BRENADA.

Las do - nas d'a-quest ca-
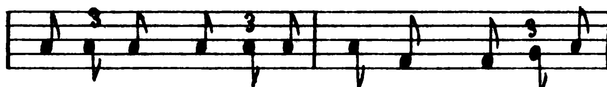

rrer yo no par-lo pe ra to - tas son a -

mi - gas del Rec - tor del Rec- tor y la ma - jor-

do- na. Em - bo - to- náu Los bo-

tons de la ca - mi - so - la Ab un re-

punt del mig á - la bora em-bo -to - náu.

Las dónas d' aquest carrer—(jo no parlo pera totas)
son amigas del rector,—del recto' y la majordona.

Embotonáu
los botons de la camisola
ab un repunt del mig á la vora,
embotonáu.

Son amigas del rector,—del recto' y la majordona.
Volen ferne un barenar—quan no hi sian los seus homes.

Embotonáu etc.

La Teresa paga 'ls ous,—Maria paga las cocas.
La una no te vestit—pera anarne de senyora,
l' altra no te xinel-las—pera ballar la xacona.
Lo senyo' rector ja ho sent,—se fica la ma á la bossa.
—Veusen-aqui aquests diners,—que n' hi haja pera totas.—
Mentre estavan barenant,—ja n' arriban los seus homes.
—¿Qué hi fa aqui, senyor rector?—que hi fa aqui en aquestás horas?
—Vinch d' aqui mes amuntet—de confessár una dona
que, si no li ve 'l remey,—no tè vida per' un' hora.
—Si ti hi torno á ensopegar—correrás com una bola,
y á vosté senyo' rector,—li llevaré la corona.—
Lo senyo' rector ja ho sent,—de la finestra 'n fa porta;
ab las calsas á la ma—corria com mil dimonis.

Embotonáu
los botons de la camisola
ab un repunt del mig á la vora,
embotonáu.

VARIANT.

Vers 12.

—Ja ho podéu veure, Joan,
confesso á la vostra dona,
si no li 'n feu un remey
dintre un hora será morta.
Lo remey que li 'n faré
será d' un cop de pistola,
y á vosté senyor rector
li 'n tornaré á fer corona.
Ab un bon cop de destral
perque 'n siga mes rodona;
lo rector que sent aixó
de la finestra 'n fa porta.
Ab lo mantéu á la ma
corria com un dimoni.

ALTRA VERSIÓ.

Un dia anantmen' á casa,—un diumenge al matí,
trobo la porta ajustada—y la balda vaig obrir.

—Mentres pujo per la escala—un frare sento tossir.
¿Qué feu aquí lo bon frare?—¿qué feu aquí 'l caputxí?

—Aquí confesso una noya—que se acaba de morir.»

Jo duya un bastó de roure—y ell lo portava de pi,
jo me pensava trucá' 'l frare—y ell me va trucar á mi.
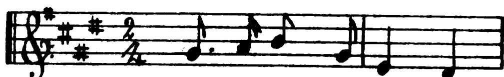
VERSIÓ ITALIANA.

—Cosa fàti, o fraticin?
—Cunfess ra tua mujèe.

—Cunfesara pira ben
che ti darò ra paga.—
L' ha dà man a ra staga di'ss
u j na dà ina bolta an sra testa.
Fratucin u va ar convent,
ra testa sangunanda.
—Cosa hàti fratucin?
Ti sangun-nha ra testa.
—Sunanda ra campan-nha
ir bataj u m' ha dà an sra testa.
(*Ferraro-Canti monferrini*).

LA DANSA.

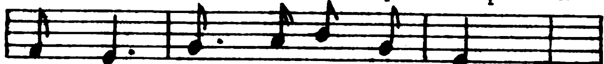
LA DANSA.

U - na can - só
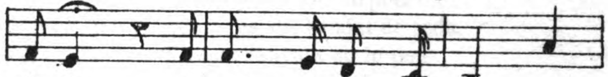

vull can - tar a - ra que no per - do
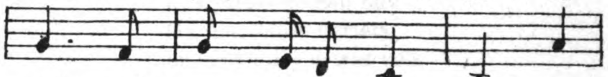

fey - na dels fa - drins pri -

me - - ra ment y des-pres par - la - rem

d'e llas Ay qui - me'n da - rá l'a -

mor m'es - - - ti - ma y no m'a con -

ten - ta Ay qui - m'a -

con - -ten - ta - rá si la mia a - mor me ten-ta.

Una cansò vuy cantar
ara que no perdo feyna
dels fadrins primerament
y despres parlarém d' ellas,
festejava un fadrinet
lo mes galant d' esta terra,
cabells rossos com un or
li donan á mitja esquena,
al cap d' avall un gran floch
que li ajuntan las dos trenas,
també porta un xarponet
que n' es tot brodat de seda,
l' espardanyeta en lo peu
lligadeta ab un floch negra,
á la plassa de San Boy
fan una dansa curteta
ne dónan dos ó tres vols
sense dirsen parauleta,
lo primer mot que li diu:
—Donzella ¿voleu ser meva?
—No per cert lo jovenet
no me 'n déu tanta de pena,
que jo no 'n sò pera vos
que 'n duch la mániga estreta.
—Be vos la 'n aixamplarém
ab un vestidet de seda.
—Be me n' estará millor
ab un altra d' estamenya.—
Si voléu saber qui es

es l' hereu Roca Figueras.

Ay cansò ¿qui treta t' ha?
Ay cansò ¿qui t' ha dictada?
La va dictá un fadrinet
que n' era fill de la plana
fill de la plana de Vich,
Ayga fresca y regalada.

—Ay qui me 'n dará l' amor
m' estima y no m' acontenta
ay qui m' acontentará
si la mia amor me tenta.

LOS DOS FRARETS.

Esta cansó sol cantarse ab tonadas d' altras; per eixa rahó com alguna mes que n' hi ha en est volum, no va acompanyada de la solfa.

Una cansó vull cantar—no hi ha molt que s' es dictada
d' un fadrí y una minyona—que pretenian casarse.
Lo galant enamorat—ja n' ha fet la demanada.
La resposta que li fan,—no la volen casá' encara,
que la volen fer se monja—del convent de Santa Clara.
Lo galant al sentí' axó—determina de robarla...
Quan ja 'ls dos son pel camí—á n' ella li 'n ve una basca.
Lo galant tot aturdit—depressa l' ha descordada,
y li posa una má al front—pensantse que ja finava.
Quan ella s' ha retornat—me 'l ha trobat que plorava.
—No ploréu, lo meu amor,—que no so pas morta encara:
tinch un oncle capellá—que 'ns fará de bon amparo.
Ja se n' hi varen anar—aquella nit á soparhi.
-Deu lo guart lo senyor oncle-Deu lo guart y ¿com ho passa?
—Neboda ja n' haurás fet—ja haurás fet alguna errada.»
Ella 's posa la ma al pit—y n' hi allarga una carta:
la carta n' está dihent—tot lo qu' entre 'ls dos ne passa.
. . . .
—Tornéusen los bons casats—á casa dels vostres pares
y demanáulos perdò—que no poden pas negárhosel.
Los dos joves ja casats—se 'n van á un convent de frares,
ne diuhen al guardiá—si 'ls deixaria dos hábits.
Lo guardiá 'ls hi respon—que si y de molt bona gana.
Vestits de frare se 'n van—à casa la seva mare.
Soleta la van trobar—tota sola que plorava.
—Deu la guart bona senyora—¿perqué está desconsolada?
-Be m' apar que tinch rahó-oh! y que 'n tinch rahó sobrada!
Tenia sino una filla—y aquesta me l' han robada.
Si robadeta me l' han—bona culpa 'n te 'l seu pare,

que l' ha volgut casar—ab un que no li agradava.
—No 's desconsoli senyora—la filla tornará á casa.
-Que hi sab vosté'l bon fraret-que'm diu aqueixas paraulas?
—Senyora jo no hi sé res—pero es cosa de pensarsho.
—Qui es aqueix altre frare—que no diu may cap paraula?
—Es un novici de poch—que no ha professat encara.
Ne te ordre del prió—que no pót dir cap paraula.
—Ves, ves, ves Catarineta—á posar lo sopá' á taula.
Pósahi plats pèls dos frarets—que soparán ab nosaltres.—
L' un diu que tè molta son—l' altre diu que no tè gana.
—Ves, ves, ves, Catarineta—á acompanyá' al llit als frares.»
Al sant endemá matí—los frares may se llevavan.
—Ves, ves, ves Catarineta—á despertar als dos frares...

. . . .

—Vina, vina filla meva—vina la meva estimada
Digasme ahont son las claus—las que t' tenia entregadas.
—A la butxaca las tinch—que prou las hi ben guardadas.»
Tantost m' hauriau fet riure—ahi quan vos preguntavau
«qui n' es aqueix bon fraret—que no diu may cap paraula.»

LO BATEIG.

———

11

Aquesta cansó se sol cantar ab la tonada de *l' ànima condempnada*, (vol. III, pla. 209).

—¿Ahont anéu Mare de Deu,—ahont 'neu tan apresurada?
—Aqui baix sota un torrent—que una dona m' hi demana.
—No hi anéu Mare de Deu—qu' es una dona molt rara.
—Ab aquesta vull anar—que tothom la desampara,
no hi ha vespre ni matí—qu' ella no 'm passi 'l rosari,
lo rosari del roser,—lo del roser y del Carme.—
Quan la Verge hi arribá—la dona 'n fou deslliurada.
Ha parit un infantó—com la llet y la rosada.
Ay! ¿qui 'n será lo padrí?—y ¿qui será la comare?
San Joseph va se' 'l padrí—y Santa Agna la comare,
San Joaquim seguidor—nostre Senyò 'l batejava.
Quan ne tornan del bateig—ja troban taula arreglada.
Los minyons en un racò,—las minyonas ab sa mare.
Los minyons menjan confits,—las minyonas avellanas,
los minyons beuhen bon vi,—las minyonas aiga clara.
—¿Qué li ha donat lo padrí?—¿qué li ha donat la comare?
—Lo padrí li á regalat—la doctrina cristiana
y á cada full del llibret—una rosa platejada.
La padrina li ha donat—un manto de seda blava.

VARIANTS.
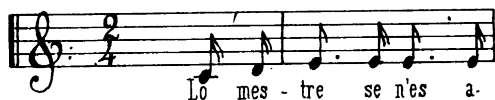
Ha parit un infantò—sembla la estrella de l' auba:
ja la 'n van á batejar—á la font de Santa Clara.
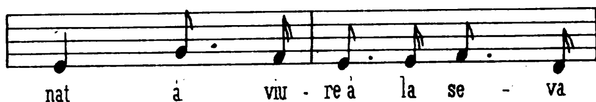
—Ja 'n troban un pastoret—que guardava una ramada.
—Pastoret lo bon pastor—¿te vols vendre la samarra?
—Si per cert, Mare de Deu,—que per ço al coll la portava.
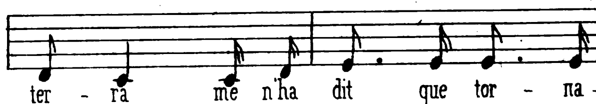
—Pastoret, lo bon pastor—¿ne vols sonar una tonada?
—No per cert, Mare de Deu,—que 'n tinch sola la ramada.
—No la tens soleta, no,—que la tens ben vigilada,
que n' hi tens trenta nou ángels—que t' hi donan la girada,
la girada del Urgell—del Urgell fins á montanya.
Festen ença pastoret—te 'n pagarè la samarra
no te la pagarè en or,—ni en or ni tampoch en plata
. . . .—tampoch en moneda falsa,
sino en la gloria del cel—que es lo que mes desitjavas.
Al punt de la mitja nit—lo pastoret ja finava.
Los ángels li feyan llum,—la Verge l' amortallava.
Ja se l' enpujan al cel—ab gran cantarella d' ángels.
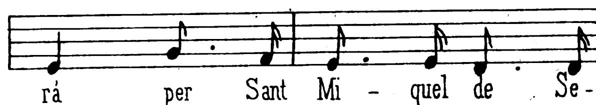
Ay que mes, ay!
ditxosa nit de Nadal!

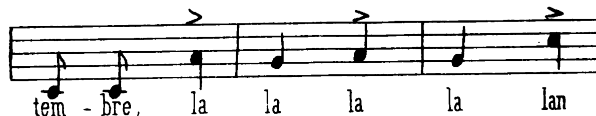
LO MESTRE.
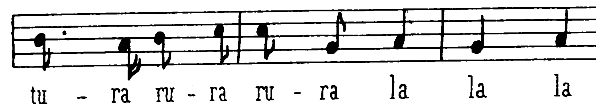

Lo mes - tre se n'es a-

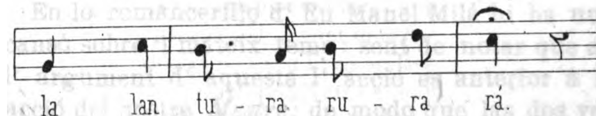

nat à viu - re à la se - va

ter - ra me n'ha dit que tor - na -

rà per Sant Mi - quel de Se -

tem - bre, la la la la lan

tu - ra ru - ra ru - ra la la la

la lan tu - ra ru - ra rà.

Lo mestre se n' es anat—á viure á la seva terra
me n' ha dit que tornará—per san Miquel de Septembre,
San Miquel ja n' es passat:—«Ay mare no he vist al mestre.»
La minyona puja á dalt—trau lo cap á la finestra,
la minyona fa un gran crit:—«Ay mare ja he vist al mestre.»
Baixa l' escala corrent—tot cantant ja surt á rébrel,
ja te li dòna las mans.—«¿Com ho passa senyor mestre?»
«Jo molt bè te ho diria—sino que no 'm voldrás creure,
hi estat set mesos malalt—al hostal de las ginguetas.»
La minyona puja á dalt—á matá una gallineta.
«La gallina pera mi—lo caldo pèl senyor mestre.»

La, la, la, la,
lantura, rura, rura,
la, la, la, la,
lantura, rura, ra!

NOTA.

En lo romancerillo d' En Manel Milá hi ha una cansò sobre 'l mateix tema: sent de notar que en l' argument d' aquesta l' acció es anterior á la acció del nostre *Mestre;* de modo que las dos venen á compondre una cansò. Héuse aquí la versiò de que parlem:

Lo meu pare y ma mare—no 'm tenen sino á mi;

me 'n fan anar á estudi—á apendre de llegir.
Que t' allunyas moreta,
que t' allunyas de mí.
Lo mestre que m' ensenya—s' ha enamorat de mí.
Jo li faig de resposta—que no 'l sabré servir.
—Ja 'n farás com las altras—quan me veurás venir.
Me 'n pararás la taula—m' hi posarás pa y vi,
las estoballas blancas—com lo paper mes fi.
A cada cap de taula—un brot de llessamí;
y al bell mig de la taula—m' hi plantarás un pi,
la soca n' es de plata—y la cima d' or fi;
á la branca mes alta—hi canta 'l francolí,
y á la branca mes baixa—lo puput hi fa niu.
Lo francolí ja canta—y en son llenguatge diu:
—¿Qué pagariau, senyora,—que 'l mestre fos aquí?
—No pagaria Tolosa—la meytat de París.
—Tolosa no n' es vostra—ni París es per mí.—

Aquesta versió termena en lo *romancerillo* ab una fi d' un altre cant. Veusel aquí:

A la horta del meu pare
n' hi ha un taronjí,
la soca n' es de plata
las brancas son d' or fi:
y á la cima mes alta
ne canta un Francolí
que en son llenguatge deya:
—Ahont tens lo teu marit.
—Mon marit n' es en Fransa
que 'n serveix un fadrí.
—¿Qué 'm donarás, beata,
que te 'l faré venir?
—Te 'n donarè Tolosa,
la mitat de Paris
y una fonteta vera
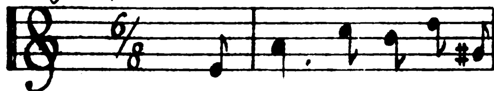
que 'n fa anar tres molins,
l' un de sucre y canyella,
y 'ls altres pebre del fi.

No deixa de tindre molta semblansa esta cansò ab *lou retour doou proumes* en la col-lecció de Mr. Arbaud.

. . . .
M' ant pres moun ami Pierre
lou plus amat de tous,...
—Quand dounariatz, la belo,
per vous lou far trouvar?
—Jou dounariou Marselho
Versalh' et moun pays.
—Marselho n' es pas vouestre,
Versalho n' es doou rei...

D. BERTRAN Y D.ª MARIA.

Allegretto poco.

La ma - re de Don Ber-

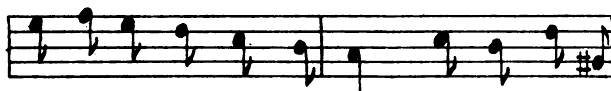
tran y la de Do - nya Ma-

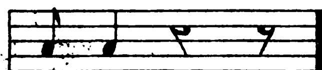
ri - a to - tas du - gas han pa-

rit en u - na nit y un di - a to-

tas du - gas han pa - rit en u - na nit y un

di - a

La mare de Don Bertran—y la de donya Maria
totas duas han parit—en una nit y en un dia.
Tots dos dormen en un bres;—tots dos los cria una dida.
Quan los dos s' han fet grandets—l' amor ja 'ls ne perseguia.
Los parents de Don Bertran—ja 'l portan á Lombardía.
La filla diu á sa mare:—«¿Don Joan si tornaria?»
—Ay, filla, la meva filla—¿qué voléu que vos hi diga?
Un consell vos donarè—un consell vos donaria.
Sembréu, filla, sembréu sal—y arena de la marina.
Quan tot alló será nat—Don Bertran ja tornaria.
—Axó, mare, axó vol dir—que jo may mes lo veuria.
—Ay mare, féume un vestit—á modo de pelegrina:
pare féumen' un bordò—y vos mare, una esclavina,
que me 'n irè pel mon—á veure si 'l trobaria.—
Son pare paga 'l barret—y sa mare la esclavina.
Cent lleguas va caminar—sens trobar poble ni vila.
Al últim troba una font—una font d' aiga molt viva
que set bugaderas hi ha—que pel rey rentan camisas.
—Bugaderas, Deu las guart.—Benvinguda, pelegrina,
á fe que me 'n sembléu be—la figura de Maria;
aquella de Don Bertran—que suspira nit y dia:
al quarto la te pintada—y al arma la porta escrita.
—Bugadera, no so jo,—que jo may m' he dit Maria.
Ma mare, Tecla, me 'n deya—quan jo n' era molt petita.
So filla de pares pobres,—no 's poden guanyar la vida.
Jo me 'n so anada pel mon—de feyna si 'n trobaria.
—¿Quina feyna sabeu fer—vos, hermosa pelegrina?
—Se brodar ab plata y or—or y plata si 'n tenia.

Tambè se tallá' y cusir—de la tela bona y fina.
—Allí 'l palacio del rey—de feyna prou n' hi havia.—
Ja n' arriva á ne 'l palau—y ne encontra la regina.
—Linda reyna, Deu la guart.—Benvinguda pelegrina.
A fe que 'm sembléu ben be—la figura de Maria,
aquella de Don Bertran—que suspira nit y dia.
Al quarto la té pintada—y á l' ánima la du escrita.
—Linda reyna no so jo,—que jo may m' he dit Maria.
Ma mare Tecla me 'n deya—quan jo n' era molt petita.
So filla de pares pobres—no 's poden guanyar la vida.
Jo me 'n so anada pel mon—de feyna si 'n trobaria.
—¿Quina feyna sabeu fer—vos, hermosa pelegrina?
—Se brodar ab seda y or—or y seda si 'n tenia;
y tambè tallá' y cusir—de la tela blanca y fina.—
Ja li dona per brodar—feyna per un any y un dia.
Se 'n posa á tallá' y cusir—se 'n posa á fe' una camisa:
en l' un pany hi broda 'l sol,—en l' altre hi broda lo dia,
en l' altre hi broda á Bertran,—en l' altre á la pelegrina.
Quan la regina aixó veu—tot seguit s' engelosía.
—Pelegrina fuig d' aquí:—vesten, vesten pelegrina,
que si ho veya Don Bertran—de tú se namoraria.
L' estimada foras tú—y jo, trista, l' aborrida.
—Regina me n' anirè,—m' estaré per 'qui escondida.—
Quan Don Bertran arribá,—demaná mudar camisa.
—Véshi, véshi tú, criada,—dónali aquella camisa.—
Aixis que Bertran la veu—pregunta qui l' ha cusida.
—Jo l' he cusida, Bertran,—jo l' he tallada y cusida.
—Digáume la veritat—si no 'us llevarè la vida.
—Jo l' he brodada, Bertran,—ab aquestas mans tan lindas.
-Ments pel coll, falsa y traydora,-que tal trassa no tindrias.
—Jo l' he tallada Bertran,—pelegrina l' ha cusida.
—¿La pelegrina ahont es?—Ahont es la meva aymia.
-Pelegrina se n' ha anat,-se n' ha anat per qui escondida.-
Ja la busca y l' ha trobada—darrera d' una cortina.
—Alsat, álsat mon amor;—álsat, álsat pelegrina,
que tú serás l' estimada—y la reyna l' aborrida.

NOTA.

Una altra versiò molt llarga també inclóu lo Sr. Milá en son *Romancerillo* d' esta mateixa cansò: sent de notar la diferenta fi ab que termena.

Posa la sella al cavall,
veure si la encontraria.
Si la trobo adormideta
y sobre 'l cavall la tira.
--Deu te guart la linda reyna
aquí tens la pelegrina
y tú te la mirarás
com si fos la teva filla.

No 'ns apar ni tan natural, ni de tan bon efecte, com la fi de la nostra versiò. Lo nom del protagonista tambè es cambiat, nomenantse D. Joan en lloch de D. Bertran; aixis com lo lloch de l' acciò que sent *lombardia* en la nostra versiò en molts altres es *Castilla*.

Podriam posar moltas variants; mes la cansò á nostre juhí no te tanta válua per semblant travall, á mes á mes de que, si be nombrosas, tenen, la major part d' ellas, molt poca importancia.

LA BUGADA.

Se canta ab la tonada de *La Pepa*, (volum I, plana 229).

Ella 'n fa bugada—ab un cuvell gros
ja la n' ha rentada—en un riu espayòs.
Los amors primers
se 'n portan las flors.
Ja la n' ha aixugada—en un jardí de flors;
ja la n' ha plegada—en una capsa d' or.
Cada plech que feya—son llantos y plors.
Son pare l' escolta—de dalt del balcò.
—¿Qu' es estat ma filla?—¿qu' es estat axió?
—Prou ho sabéu, pare;—prou ho sabéu vos
que me n' havéu dada—á un vene...
que 'm fa aná' á la farga—á vendre carbò.
Si axió dura gayre—jo no 'u faré, no.
Pararé botiga—de tots los colors,
de blanqueta y grana—que n' es bon color
y color de rosa—que n' es molt millor.

NOTA.

Notable es la tendencia que 's descobreix en esta cansò á cert escullimient de forma, pertanyent com pertany de ple á l' época de la decadencia ó vulgarisme.

LA MORT Y L' ENAMORAT.

Esta cansó sol cantarse ab la tonada de *Lo fill de la viuda,* que va en aquest mateix volum.
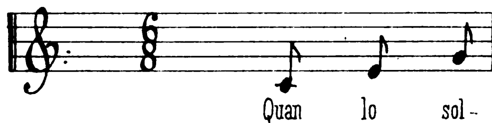
—Aquesta nit somniava—somniava y no dormia,
somniava l' amor meva—qu' als meus brassos la tenia.
Con un roserito blanco
de flores muy guarnecido.
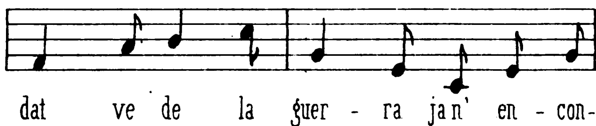
Mentres això somniava—una veu me deixondia:
—Jo no so, no, l' amor teva—so la Mort que Deu t' envia.
—Ay, Mort trista y rigorosa—déumen' un dia de vida
per confessá' y combregar—y anar á veure á la aymia.—
Al instant ja se 'n calsava,—al instant ja se 'n vestia,
se 'n va plorant pèl carrer—hont la seua amor vivia.
Ja 'n pega un truch á la porta:—Baixa á obrir, aymada mia,
que la Mort m' está buscant,—potsé' aquí no 'm trobaria.—
La seua amor quan lo sent—li respon tot desseguida:
—Ja t' allargarè un cordó—un cordó de seda fina.
—Si la seda prima n' es,—lo cordó se 'm trencaria.—
Mentres ell está parlant—ja veu á la Mort qu' arriba.
—Vaja, vaja cavaller—que l' hora ja está complida.—
Ja s' agafan de las mans—y un camí molt aspre enfilan,
se 'n van per una montanya—que no hi ha sino una hermita.
—Deu lo guart bon hermitá,—hermitá d' aquesta hermita
¿si una pregunta li fes—la resposta no 'm daria?
—Si la pregunta sabés—jo resposta li 'n faria.
-Lo qui 's mort de mal d' amors-¿ne pert l' ánima ab la vida?
—Axó si que no 'u se jo,—Deu del cel li respondria.
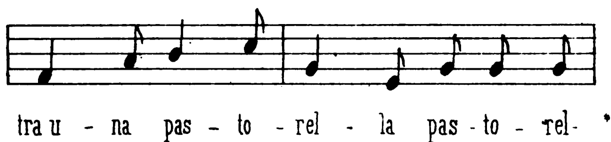
Alguns despres del últim vers, hi afegeixen aquests quatre versos:
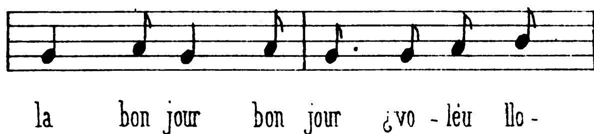
Lo mateix me va passar
ab uns amors que tenia,
ella monja se 'n va fer
y jo hermitá d' esta hermita.
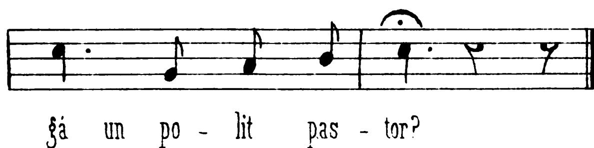
LA PASTOREL-LA.

Quan lo sol -

dat ve de la guer - ra ja n' en - con-

tra u - na pas - to - rel - la pas - to - rel-

la bon jour bon jour ¿vo - léu llo -

gá un po - lit pas - tor?

Quan un soldat ve de la guerra
si n' encontra una pastorel-la.
—Pastorel-la, bon jorn, bon jorn,
¿voléu llogar un pollt pastor?

—Vos d' un pastor no 'n feu la mira,
portéu espasa y carrabina,
tambè porteu vostre xapó,
no feu la cara de pastor.

—Ni vos tampoch, la demosel-la,
no feu ayre de pastorel-la,
sòu blanca com un llassamí;
las pastorel-las no son aixi!

¿Voléu venir, gentil pastora?
¿voléu veni' á la ombreta un' hora?
Sota la ombreta d' un llassamí,
floreix é hi grana lo romaní?—

La pastora s' es escusada,
diu que son pare l' ha cridada.
—Tornéu demá de bon mati,
á las nou horas jo seré aquí.—

Las nou horas ja sòn tocadas.
La pastorel-la no hi es estada;
lo soldat prou hi es estat,
la pastorel-la ja lo ha enganyat.

—Jo hi faré fer una capella
en honor de ma demosel-la
y quan la gent hi passarán
en l' amor mia pensarán!

NOTA.

Esta cansò es rossellonesa á jutjar per las moltas paraulas afrancesadas que hi ha en algunas de sas versions. Aixis per exemple en lloch del vers 3 de la nostra versiò, en altras hi ha aquest.

Pastorel-la, bon jour, bon jour,
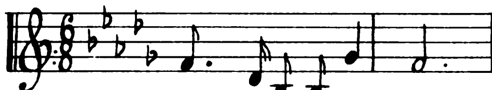
que no 'ns pot deixar dupte sobre 'l seu orígen.

També existeix y coneixem la versiò italiana, si be es un poch diferenta. En ella hi campejan aixis mateix qu' en la nostra paraulas afrancesadas.

Su la riva de lo mar,
u j' é ina pasturela,
ra pastirava i soi barbin
e l' era bela sula:
—Pastirèe, bela, i vostr barbin,
che 'u luv nou ve li mangia,
a l' ho vist ant ir bosch
ch' u men-nha le gambe.—
—I mei barbin sun ben uardai
da ina galanta fija,
i mei barbin sun ben uardai
e u luv u 'n i mangia mia.—
U sort fora u luv
cun ra bucca larga

l' ha pijà ir pì bel barbin
che ra bela a s' aba.
Bela a s' betta a crièe,
sort u gentil galant,
l' ha tirà trei culp au luv,
e ir barbin u scappava:
—Pijèe, vui bela, ir vostr barbin,
bitèle ansem ai atri:
mi a v' ho fà isto piasì,
da vui na vurreiva ïn atro.—
—Che piasì jaurei da mi?
sun dona maridaja:
l' aneliu ch' ajò ant u dij
l' è d' cull ch' u m' ha spusaja.
Viurei lunesdi matin,
au sun di la campan-nha,
tundirò lo mioi barbin,
e vi darò ra lan-nha.—
—Nun fass mia scarlatin di lan-nha,
e manco di stuppa;
vurreiva sul in basin
da ra vostra bela bucca.—
(Ferraro.—*Canti montferrini*).

LO ENAMORAT.
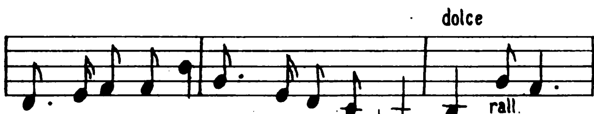

Fa - drins que'm co-nei - xéu,

déu - me la enho-ra - bo - na que me'n sò e-na-mo-

rat d'u - na gen - til mi - nyo - na l'a - mor

quan - ta pe - na m'heu-da - da en mig del cor gen-til,

flor de la pri-ma-ve-ra del mes d'A - bril.

Fadrins que 'm coneixéu
daume la enhorabona
que me 'n so enamorat
d' una gentil minyona;
blanca n' es com la neu,
fresca com una rosa;
sempre n' estich pensant
quan la trobaré sola,
de nits no puch dormir
de dias may reposo,
un dia vaig saber
qu' era al hort tota sola
que 'n regava las flors
los clavells y violas,
y tambè un llessamí
y un roser ple de rosas,
jo me n' hi vaig anar
ab intenció bona,
de tan lluny com me véu
ella á riure se 'm posa.
—¿De qué riéu amor?
—Jo de ninguna cosa,
ho faig del be que 'us vull
de voluntat que 'us porto.
Si veniu per diners
ja sabeu que so pobre
que lo dot que jo tinch
á la cara me 'l porto.—
Se 'n prenen per las mans

donan tres toms pel horta,
se 'n van sota un roser
à conversá' una estona,
se 'n van sota un roser
tot carregat de rosas.
—Als meus pares diré
seré la teua esposa
dia que 'ns casarém
ne guanyarém la gloria.
L' amor,
quanta pena m' heu dada—en mig del cor.
Gentil
flor de la primavera—del mes d' abril.

LO MORO ABUL-MEJÍ.

Se canta ab tonadas d' altras cansons.

Un dematinet la trobo
que cullia gessamí,
jo li dich: «Dèu vos guart jove,»
y ella 'm diu: «Fugiu d' aquí,
»no volgueu que la gent digan
»del que tenen prou que dir.
»Lo pare me 'n fa amenassa
»que me 'n vol treure d' aquí,
»me vol fer aná' á una terra
»que no s' hi cull pa ni vi,
»tampoch sal per la vianda.
¡Com m' hi tindré de morir!»
—No te n' espantes minyona
al teu pare déixal' dir
que jo ne vindré á cercarte
un diumenge al dematí.—
Dematinet á las quatre
á la porta n' hi truquí.
Ella soleta en camisa
á la finestra va eixir.
—A qui demanéu vos jove?
Potsè' 'm demanéu á mí.
—Cuyta, arreplega la roba
minyona si vols venir.—
Dugas horas caminarem
paraula no 'ns varem dir.
Acabat estas dos horas
surt lo moro Abul-Mejí,

qu' era un home que robava
als que anavan pèl camí.

. . . .

. . . .

—Apartéus d' aquí minyona,
apartéuse del camí,
ne menjaréu pa fet d' ordi
y beuréu un vas de vi.—
Mentres feyan la beguda
la justicia va venir,
agafaren la minyona
lo minyò ne va fugir.

VARIANTS.

Vers 1.

Un dia estant á l' horteta
tot cullintne llessamí.
Ja n' hi dono lo bon dia.

Vers 13.

No t' espantes donzelleta.

Vers 25.

Mentres estant en conversa
surt lo moro Abul-Mejí.

NOTA.

En moltas versions, lo nom del moro es *Xiridixi;* mes naltres hi hem deixat lo que ha servit per la nostra, donchs te mes lluch de veritat.

No hem trobat cap versiò mes complerta, faltant á la nostra un tros en la que 's deixa sospitar si 'ls fugitius y 'l moro acabarian per fer vida ayrada, fins á tant que la justicia 'ls va pendre.

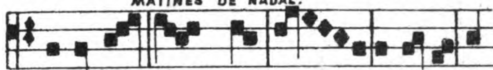
APÉNDICE.

Donem com á curiositat lo cant religiòs ab que avans en las esglesias de vila celebravan y avuy á montanya se celebra lo dia de Nadal.

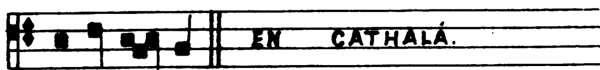
«De la manera de cantar al jorn del judici á les matines de Nadal.

Tambè publiquem á seguiment d' est cant d' esglesia, deventho á la bona amistat del estudiós y erudit jove Sr. N' Andreu Balaguer, una cansò del segle XV. Fou publicada per primera vegada en lo *Gay saber* l' any 1869 y la reproduhim avuy com curiositat. L' havem vista tambè inclosa en una colecciò qu' está eixint á Barcelona, havent notat en ella algunas variants, qu' haurán siguts tretas d' altre manuscrit que fins ara nosaltres ignorem existeixi.

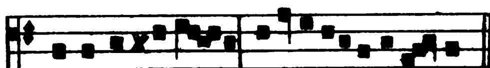
DE LA MANERA DE CANTAR «AL JORN DEL JUDICI» A LES MATINES DE NADAL.

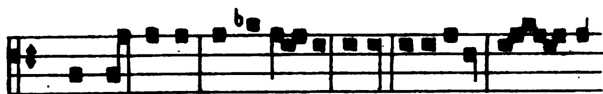
Ju - di - cii sig - num tel - lus sudo re

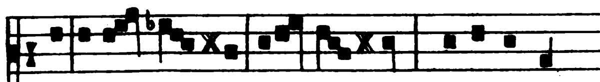
sua des cet.

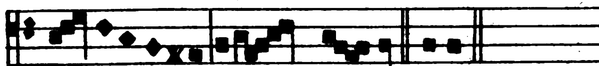
Al jorn del ju-di - ci parra qui haura fet servi ci

llu rey vindrá per-petu al vestit de nostra carn mor-

tal- del cel vin - drá tot cer-ta - ment, per fer de

tot s lo jut - ja - ment. Al jorn.

AL JORN DEL JUDICI.

Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Un rey vindrá perpetual
vestit de nostra carn mortal:
del cel vindrá tot certament
per fer de tots lo jutjament.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Ans quel judici no será
un gran senyal se mostrará.
Lo sol perdrá sa resplandor
la terra tremirá de por.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Après se badará molt fort,
amostrantse de greu conort,
amostrarse ha ab crits y trons
las infernals confussions.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Del cel gran foch devallará,
com á çofre molt pudirá;

la terra cremará ab furor,
la gent haurá molt gran temor.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Après será un fort senyal
d' un terratrémol general:
las pedras per mig se rompran,
las montanyas se fondrán.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Llavors haurán de res talent
d' or, de riquesas, ni d' argent:
l' hom no haurá de res desig
sino solament de morir.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
De morir serán llurs talents,
llavors los esclafirán las dents:
no hi haurá hom qui no plor,
tot lo mon será en tristor.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Los puigs é plans serán iguals
aquí serán los bons y 'ls mals:
los reys, duchs, comptes y barons,
qui de llurs fets retrán rahons.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Après vindrá terriblement
lo fill de Deu omnipotent,
quils morts y los vius jutjará,

qui haurá be fet, allí parrá.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Los infants qui nats no serán
dins en las mares cridarán,
y dirán tots plorosament:
«Ajúdans Deu omnipotent.»
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Mare de Deu pregau per nos,
pus sou mare dels pecadors:
que bona sentencia hajam,
y paradís possejam.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Vosaltres tots qui escoltau,
devotament á Deu pregau,
de cor ab gran devoció
que 'us aporte salvació.
Al jorn.

«Cansò antiga d' autor desconegut encontrada y existent encara en lo arxiu municipal de Barcelona, en lo revers d' una minuta de cert nombrament de jutges inquisidors de la taula de la Batlia de la vila de Tárrega feta per los Consellers de dita Ciutat com á senyora d' aquella vila y de sos termens, als 18 de Juny de 1428.

«Anau vosen la mia amor
Anau vosen
Que la gent se va despertant

E lo gal qui diu en cantant
Anau vosen
Com men ire sense lo cor
Qui de vos nos vol departir
Son poder fa de romanir
Lexant lo seu cos quis mor
Anau vosen mon bel senyor
Anau vosen
E no dubteu daci avant
Que vostre son si beus dich tant
Anau vosen.»

Per copia

ANDREU BALAGUER.

FI.

TAULA.

	PAG.
Lo cant dels aucells..	5
Lo rescat.	11
Bach de Roda..	21
Lo nostramo.	29
La infanta.	39
L' estudiant de Vich.	47
La comptesa.	53
Lo rey Herodes.	61
A Gironella.	73
La filla del rey.	79
La cansò dels desenganys.	89
L' homey.	95
L' amor privat.	99
Cant d' amor.	105
San Magí.	115
La carta.	121
Quinas cosas te 'l jovent.	127
Los fusellers del any 1804..	133
Caramellas..	139
Lo fill de la viuda.	147
Lo frare y la pastora.	153
La presò del rey de Fransa.	157
La noya del Ampurdá.	163
Lo dia de San Joan.	169
Los tres reys.	175
Lo retorn soptat.	183

PAG.

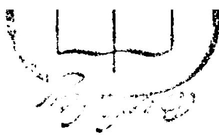
La brenada.. 189
La dansa. 197
Los dos frarets. 203
Lo bateig. 207
Lo mestre. 211
D. Bertran y D.ª Maria. 219
La bugada. 227
La mort y l' enamorat. 231
La pastorel-la.. 235
Lo enamorat. 243
Lo moro Abul-Mejí. 249
Apéndice. 255

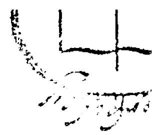
de
de
op-
ri-
is-
, se
on
e la
ts y
e la

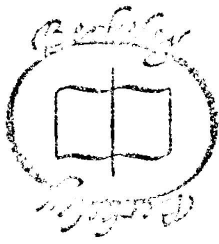
r y

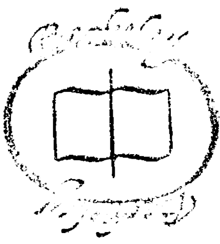
ais.

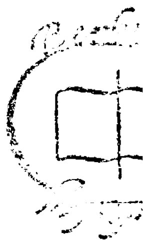
27

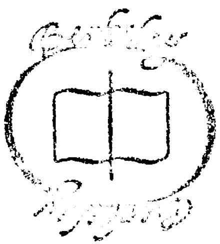

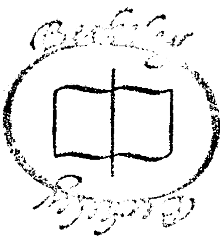

U. C. BERKELEY LIBRARIES
C054580445

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Berkeley